

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ: ΕΠΙΣΤΟΛΗ 2η «ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΝ α»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το έτος 357 τέσσερεις πολύ σημαντικές ναυτικές δυνάμεις σύμμαχοι των Αθηναίων, η Χίος, η Ρόδος, το Βυζάντιο και η Κως, παρακινημένες από τον ηγεμόνα της Καρίας Μαύσωλο αποστάτησαν από την επιρροή της Αθήνας και δημιούργησαν μία συμμαχία με ηγέτη τον ίδιο τον Μαύσωλο. Παρά όμως την σθεναρή στρατιωτική αντίδραση της Αθήνας, η οποία έφερε και τον λεγόμενο ‘συμμαχικό’ πόλεμο, οι πόλεις αυτές χάθηκαν πλέον οριστικά και αμετάκλητα από την Αθηναϊκή συμμαχία το 355. Την περίοδο του ‘συμμαχικού’ πολέμου εκμεταλλεύτηκε ο Φίλιππος προκειμένου να αυξήσει την επιρροή του σ’ όλη την Ελλάδα. Όμως για να έχει αξιώσεις κυριαρχίας στην Ν. Ελλάδα, θα έπρεπε πρώτα να αποδείξει ότι είναι κυρίαρχος στην περιοχή του. Το ίδιο έτος, 357π.Χ., εκμεταλλευόμενος τον ‘συμμαχικό’ πόλεμο στον οποίον είχε εμπλακεί η Αθήνα προχώρησε στην κατάληψη της Αμφιπόλεως και της Πύδνας.

Το 356π.Χ. στην συνέλευση της Δελφικής Αμφικτιονίας οι Θηβαίοι κατηγόρησαν του Φωκείς ότι είχαν προβεί σε ιερόσυλες πράξεις εις βάρος του μαντείου των Δελφών, και οι Φωκείς ως αντίδραση κατέλαβαν το μαντείο με τους θησαυρούς του οποίου δημιούργησαν ένα αξιόμαχο μισθοφορικό στράτευμα με ηγέτη τον Φιλόμηλο αρχικά και τον Ονόμαρχο στην συνέχεια. Όταν οι Θεσσαλοί κάλεσαν τον Φίλιππο σε βοήθεια εναντίον των Φωκέων, εκείνος βρήκε την ευκαιρία κατάλληλη για να διεισδύσει στα ζητήματα της κεντρικής Ελλάδος. Τελικά μετά από κάποιες αποτυχίες κατόρθωσε να νικήσει τον Ονόμαρχο (352). Το ίδιο έτος προσπάθησε να περάσει νοτιότερα, αλλά στις Θερμοπύλες βρήκε τα στενά κατειλημμένα από τους Αθηναίους, και μη θέλοντας για την ώρα να συγκρουστεί μαζί τους υπαναχώρησε. Δυο χρόνια πριν, το 354π.Χ. κατέλαβε την παραθαλάσσια πόλη Μεθώνης στις ακτές της Περίας. Οι κατακτήσεις του στην Μακεδονία συνεχίστηκαν καταλαμβάνοντας τα Στάγειρα (350) και την Όλυνθο (346).

Το έτος εκείνο οι Αθηναίοι συγκρότησαν μία πρεσβεία για την Μακεδονία με σκοπό την εξεύρεση μιας λύσης στο πρόβλημα της επεκτατικής πολιτικής του Φιλίππου. Εκείνος δέχθηκε να υπογραφεί μια συνθήκη ειρήνης με την Αθήνα, αλλά ήταν ανένδοτος στο ενδεχόμενο αλλαγής της ήδη διαμορφωθείσας καταστάσεως. Η πρεσβεία επέστρεψε στην Αθήνα για διαβουλεύσεις και ενώ αυτές διαρκούσαν ο Φίλιππος προχώρησε σε νέα επιθετική ενέργεια εις βάρος της Θράκης (346). Τελικά μετά από πολλές και έντονες συζητήσεις στην εκκλησία του δήμου η Αθήνα αποφάσισε να επανέλθει στο θέμα της ειρήνης και να δεχθεί τις προτάσεις του Φιλίππου. Η ειρήνη υπεγράφη και έμεινε γνωστή με το όνομα του εκπροσώπου της Αθηναϊκής διπλωματίας, του Φιλοκράτη, ως ‘Φιλοκράτειος Ειρήνη’ (346π.Χ.). Αμέσως μετά την υπογραφή αυτής της συνθήκης ο Ισοκράτης συντάσσει ένα λόγο ‘Φίλιππος’, στον οποίον καλεί τον Μακεδόνα βασιλιά να εκμεταλλευτεί αυτήν την συμφωνία με την Αθήνα ώστε να ενώσει όλους τους Έλληνες σε ένα κοινό αγώνα εναντίον των Περσών.

Όμως η επεκτατική πολιτική του Φιλίππου στην Ήπειρο και εκ νέου στην Θράκη δεν σταμάτησε, και οι παραινήσεις του Ισοκράτη δεν εισακούστηκαν. Το 342π.Χ. προέβη σε μια ακόμη εκστρατεία του εναντίον της Θράκης με την οποίαν ολοκλήρωσε την υποταγή ολόκληρης της περιοχής αυτής έως τον Εύξεινο πόντο στην επικράτειά του, και στην οποίαν μάλιστα τραυματίστηκε τόσο σοβαρά, ώστε κινδύνεψε να χάσει την ζωή του. Στην επιστολή του ο Ισοκράτης τον καλεί να είναι πιο προσεκτικός στις στρατιωτικές του ενέργειές του, διότι με αυτές βάζει σε κίνδυνο και την εκτίμηση που λογικά πρέπει να έχουν οι Έλληνες στον πρόσωπό του ως μελλοντικού αρχηγού μιας εκστρατείας εναντίον των Περσών, αλλά και την προσωπική του υγεία. Το φιλικό προς τον Φίλιππο ύφος του λόγου δείχνει ότι η επιστολή γράφεται πριν το 340π.Χ., όταν πλέον η Αθήνα βρέθηκε σε πόλεμο με την Μακεδονία, και η αναφορά του Ισοκρ. στον ‘πρόσφατο’ τραυματισμό του Φιλίππου τοποθετεί την επιστολή μεταξύ του 342 – 341π.Χ.

(1) Οἶδα μὲν ὅτι πάντες εἰώθασιν πλείω χάριν ἔχειν τοῖς ἐπαινοῦσιν ἢ τοῖς συμβουλευούσιν, ἄλλως τε κἂν μὴ κελευσθεῖς ἐπιχειρῇ τις τοῦτο ποιεῖν. Ἐγὼ δ' εἰ μὲν μὴ καὶ πρότερον ἐτύγχανον σοι παρηνεκῶς μετὰ πολλῆς εὐνοίας ἐξ ὧν ἐδόκει μοι τὰ πρέποντα μάλιστα ἂν σαυτῷ πράττειν, ἴσως οὐδ' ἂν νῦν ἐπεχείρουν ἀποφαίνεσθαι περὶ τῶν σοὶ συμβεβηκότων.

(2) ἐπειδὴ δὲ προειλόμην φροντίζειν τῶν σῶν πραγμάτων καὶ τῆς πόλεως ἔνεκα τῆς ἐμαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, αἰσχυρθεῖν ἂν, εἰ περὶ μὲν τῶν ἡττον ἀναγκαίων φαινοίμην σοι συμβεβουλευκῶς, ὑπὲρ δὲ τῶν μᾶλλον κατεπειγόντων μηδὲνα λόγον ποιοίμην, καὶ ταῦτ' εἰδὼς ἐκεῖνα μὲν ὑπὲρ δόξης ὄντα, ταῦτα δ' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας, ἧς ὀλιγωρεῖν ἅπασιν ἔδοξας τοῖς ἀκούσασιν τὰς περὶ σοῦ ῥηθείσας βλασφημίας. (3) Οὐδεὶς γὰρ ἔστιν ὅστις οὐ κατέγνω προπετέστερόν σε διακινδυνεύειν ἢ βασιλικώτερον καὶ μᾶλλον σοι μέλειν τῶν περὶ τὴν ἀνδρείαν ἐπαίνων ἢ τῶν ὅλων πραγμάτων. Ἔστιν δ' ὁμοίως αἰσχυρὸν περιστάντων τε τῶν πολεμίων μὴ διαφέροντα γενέσθαι τῶν ἄλλων, μηδεμιᾶς τε συμπεσούσης ἀνάγκης αὐτὸν ἐμβαλεῖν εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας, ἐν οἷς κατορθώσας μὲν οὐδὲν ἂν ἦσθα μέγα διαπεπραγμένος, τελευτήσας δὲ τὸν βίον ἅπασαν ἂν τὴν ὑπάρχουσαν εὐδαιμονίαν συνανεῖλες. (4) Χρὴ δὲ μὴ καλὰς ἀπάσας ὑπολαμβάνειν τὰς ἐν τοῖς πολέμοις τελευτὰς ἀλλὰ τὰς μὲν ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τῶν γονέων καὶ τῶν παίδων ἐπαίνων ἀξίας, τὰς δὲ ταῦτά τε πάντα βλαπτούσας καὶ τὰς πράξεις τὰς πρότερον κατωρθωμένας καταρρυπαινούσας αἰσχυρὰς νομίζειν καὶ φεύγειν ὡς αἰτίας πολλῆς ἀδοξίας γιγνομένας. (5) Ἐγοῦμαι δέ σοι συμφέρειν μιμεῖσθαι τὰς πόλεις, ὧν τρόπον διοικοῦσιν τὰ περὶ τοὺς πολέμους. Ἀπασαὶ γὰρ, ὅταν στρατόπεδον ἐκπέμπωσιν, εἰώθασιν τὸ κοινὸν καὶ τὸ βουλευσόμενον ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων εἰς ἀσφάλειαν καθιστάναι· διὸ δὴ συμβαίνει μὴ μιᾶς ἀτυχίας συμπεσούσης ἀνηρῆσθαι καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν, ἀλλὰ πολλὰς ὑποφέρειν δύνασθαι συμφορὰς καὶ πάλιν αὐτὰς ἐκ τούτων ἀναλαμβάνειν. (6) Ὁ καὶ σὲ δεῖ σκοπεῖν, καὶ μηδὲν μείζον ἀγαθὸν τῆς σωτηρίας ὑπολαμβάνειν, ἵνα καὶ τὰς νίκας τὰς συμβαινούσας κατὰ τρόπον διοικῇς [καὶ τὰς ἀτυχίας τὰς συμπιπτούσας ἐπανορθοῦν δύνῃ]. Ἰδοὺς δ' ἂν καὶ Λακεδαιμονίους περὶ τῆς τῶν βασιλέων σωτηρίας πολλὴν ἐπιμέλειαν ποιουμένους καὶ τοὺς ἐνδοξοτάτους τῶν πολιτῶν φύλακας αὐτῶν καθιστάντας, οἷς αἴσχιόν ἐστιν ἐκείνους τελευτήσαντας περιδεῖν ἢ τὰς ἀσπίδας ἀποβαλεῖν. (7) Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖνά σε λέληθεν, ἃ Ξέρξης τε τῷ καταδουλώσασθαι τοὺς Ἕλληνας βουληθέντι καὶ Κύρῳ τῷ <τῆς> βασιλείας ἀμφισβητήσαντι συνέπεσεν. Ὁ μὲν γὰρ τηλικαύταις ἡτταις καὶ συμφοραῖς περιπεσὼν ἡλικίας οὐδεὶς οἶδεν ἄλλοις γενομένης, διὰ τὸ περιποιῆσαι τὴν αὐτοῦ ψυχὴν τὴν τε βασιλείαν κατέσχευεν καὶ τοῖς παισὶν τοῖς αὐτοῦ παρέδωκεν καὶ τὴν Ἀσίαν

οὕτω διώκησεν ὥστε μηδὲν ἦττον αὐτὴν εἶναι φοβερὰν τοῖς Ἑλλησιν ἢ πρότερον· (8) Κύρος δὲ νικήσας ἅπασαν τὴν βασιλέως δύναμιν καὶ κρατήσας <ἂν> τῶν πραγμάτων εἰ μὴ διὰ τὴν αὐτοῦ προπέτειαν, οὐ μόνον αὐτὸν ἀπεστέρησεν τηλικαύτης δυναστείας, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνακολουθήσαντας εἰς τὰς ἐσχάτας συμφορὰς κατέστησεν. Ἔχοιμι δ' ἂν παμπληθεῖς εἰπεῖν οἱ μεγάλων στρατοπέδων ἡγεμόνες γενόμενοι διὰ τὸ προδιαφθαρῆναι πολλὰς μυριάδας αὐτοῖς συναπώλεσαν. (9) Ὡν ἐνθυμούμενον χρὴ μὴ τιμᾶν τὴν ἀνδρείαν τὴν μετ' ἀνοίας ἀλογίστου καὶ φιλοτιμίας ἀκαίρου γιγνομένην, μηδὲ πολλῶν κινδύνων ἰδίων ὑπαρχόντων ταῖς μοναρχίαις ἑτέρους ἀδόξους καὶ στρατιωτικοὺς αὐτῷ προσεξευρίσκειν, μηδ' ἀμιλλᾶσθαι τοῖς ἢ βίου δυστυχοῦς ἀπαλλαγῆναι βουλομένοις ἢ μισθοφορᾶς ἕνεκα μείζονος εἰκῇ τοὺς κινδύνους προαιρουμένοις, (10) μηδ' ἐπιθυμεῖν τοιαύτης δόξης, ἥς πολλοὶ καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων τυγχάνουσιν, ἀλλὰ τῆς τηλικαύτης τὸ μέγεθος, ἣν μόνος ἂν τῶν νῦν ὄντων κτήσασθαι δυνηθείης· μηδ' ἀγαπᾶν λίαν τὰς τοιαύτας ἀρετὰς ὧν καὶ τοῖς φαύλοις μέτεστιν, ἀλλ' ἐκείνας ὧν οὐδεὶς ἂν πονηρὸς κοινωνήσειεν· (11) μηδὲ ποιῆσθαι πολέμους ἀδόξους καὶ χαλεποὺς, ἐξὸν ἐντίμους καὶ ῥαδίους, μηδ' ἐξ ὧν τοὺς μὲν οἰκειοτάτους εἰς λύπας καὶ φροντίδας καταστήσεις, τοὺς δ' ἐχθροὺς ἐν ἐλπίσιν μεγάλαις ποιήσεις, οἷας καὶ νῦν αὐτοῖς παρέσχες· ἀλλὰ τῶν μὲν βαρβάρων, πρὸς οὓς νῦν πολεμεῖς, ἐπὶ τοσοῦτον ἐξαρκέσει σοι κρατεῖν, ὅσον ἐν ἀσφαλείᾳ καταστήσαι τὴν σαυτοῦ χώραν, τὸν δὲ <βασιλέα τὸν> νῦν μέγαν προσαγορευόμενον καταλύειν ἐπιχειρήσεις, ἵνα τὴν τε σαυτοῦ δόξαν μείζω ποιήσης καὶ τοῖς Ἑλλησιν ὑποδείξης πρὸς ὃν χρὴ πολεμεῖν. (12) Πρὸ πολλοῦ δ' ἂν ἐποίησάμην ἐπιστεῖλαί σοι ταῦτα πρὸ τῆς στρατείας, ἵν' εἰ μὲν ἐπείσθης, μὴ τηλικούτῳ κινδύνῳ περιέπεσες, εἰ δ' ἠπίστησας, μὴ συμβουλεύειν ἐδόκουν ταῦτά τοῖς ἤδη διὰ τὸ πάθος ὑπὸ πάντων ἐγνωσμένοις, ἀλλὰ τὸ συμβεβηκὸς ἐμαρτύρει τοὺς λόγους ὀρθῶς ἔχειν τοὺς ὑπ' ἐμοῦ περὶ αὐτῶν εἰρημένους. (13) Πολλὰ δ' ἔχων εἰπεῖν διὰ τὴν τοῦ πράγματος φύσιν παύσομαι λέγων· οἶμαι γὰρ καὶ σὲ καὶ τῶν ἐταίρων τοὺς σπουδαιοτάτους ῥαδίως ὁπόσ' ἂν βούλησθε προσθήσειν τοῖς εἰρημένοις. Πρὸς δὲ τούτοις φοβοῦμαι τὴν ἀκαιρίαν· καὶ γὰρ νῦν κατὰ μικρὸν προῖων ἔλαθον ἐμαυτὸν οὐκ εἰς ἐπιστολῆς συμμετρίαν, ἀλλ' εἰς λόγου μῆκος ἐξοκείλας. (14) Οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων οὐ παραλειπτέον ἐστὶν τὰ περὶ τῆς πόλεως, ἀλλὰ πειρατέον παρακαλέσαι σε πρὸς τὴν οἰκειότητα καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῆς. Οἶμαι γὰρ πολλοὺς εἶναι τοὺς ἀπαγγέλλοντας καὶ λέγοντας οὐ μόνον τὰ δυσχερέστατα τῶν περὶ σοῦ παρ' ἡμῖν εἰρημένων, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν προστιθέντας· οἷς οὐκ εἰκὸς προσέχειν τὸν νοῦν. (15) Καὶ γὰρ ἂν ἄτοπον ποιοίης, εἰ τὸν μὲν δῆμον τὸν ἡμέτερον ψέγοις

ὅτι ῥαδίως πείθεται τοῖς διαβάλλουσιν, αὐτὸς δὲ φαίνοιο πιστεύων τοῖς τὴν τέχνην ταύτην ἔχουσιν, καὶ μὴ γινώσκους ὥς ὅσῳ περ ἂν τὴν πόλιν εὐαγωγοτέραν ὑπὸ τῶν τυχόντων οὖσαν ἀποφαίνωσιν, τοσούτῳ μᾶλλον σοι συμφερόντως ἔχουσιν αὐτὴν ἐπιδεικνύουσιν. Εἰ γὰρ οἱ μὴδὲν ἀγαθὸν οἰοί τ' ὄντες ποιῆσαι διαπράττονται τοῖς λόγοις ὅτι ἂν βουλευθῶσιν, ἦ πού σέ γε προσήκει τὸν πλεῖστ' ἂν ἔργῳ δυνάμενον εὐεργετῆσαι μηδενὸς ἀποτυχεῖν παρ' ἡμῶν. (16) Ἐγούμαι δὲ δεῖν πρὸς μὲν τοὺς πικρῶς τῆς πόλεως ἡμῶν κατηγοροῦντας ἐκείνους ἀντιτάττεσθαι τοὺς πάντα τε ταῦτ' εἶναι λέγοντας καὶ τοὺς μήτε μεῖζον μήτ' ἔλαττον αὐτὴν ἡδίκηκεναι φάσκοντας· ἐγὼ δ' οὐδὲν ἂν εἴποιμι τοιοῦτον· αἰσχυνθείην γὰρ ἂν, εἰ τῶν ἄλλων μὴδὲ τοὺς θεοὺς ἀναμαρτήτους εἶναι νομιζόντων αὐτὸς τολμῶν λέγειν ὥς οὐδὲν πώποθ' ἡ πόλις ἡμῶν πεπλημμέληκεν. (17) Οὐ μὴν ἀλλ' ἐκείν' ἔχω περὶ αὐτῆς εἰπεῖν, ὅτι χρησιμωτέραν οὐκ ἂν εὖροις ταύτης οὔτε τοῖς Ἑλλήσιν οὔτε τοῖς σοῖς πράγμασιν· ᾧ μάλιστα προσεκτέον τὸν νοῦν ἐστίν. Οὐ γὰρ μόνον συναγωνιζομένη γίγνεται ἂν αἰτία σοι πολλῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ φιλικῶς ἔχειν δοκοῦσα μόνον· (18) τοὺς τε γὰρ ὑπὸ σοὶ νῦν ὄντας ῥᾶον ἂν κατέχοις εἰ μηδεμίαν ἔχοιεν ἀποστροφὴν, τῶν τε βαρβάρων οὓς βουλευθείης θάττον ἂν καταστρέψαιο. Καίτοι πῶς οὐ χρὴ προθύμως ὀρέγεσθαι τῆς τοιαύτης εὐνοίας, δι' ἣν οὐ μόνον τὴν ὑπάρχουσαν ἀρχὴν ἀσφαλῶς καθέξεις, ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἑτέραν ἀκινδύνως προσκτήσει; (19) Θαυμάζω δ' ὅσοι τῶν τὰς δυνάμεις ἐχόντων τὰ μὲν τῶν ξενιτευομένων στρατόπεδα μισθοῦνται καὶ χρήματα πολλὰ δαπανῶσιν, συνειδότες ὅτι πλείους ἡδίκηκε τῶν πιστευσάντων αὐτοῖς ἢ σέσωκεν, τὴν δὲ πόλιν τὴν τηλικαύτην δύναμιν κεκτημένην μὴ πειρῶνται θεραπεύειν, ἦ καὶ μίαν ἐκάστην τῶν πόλεων καὶ σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα πολλάκις ἤδη σέσωκεν. (20) Ἐνθυμοῦ δ' ὅτι πολλοῖς καλῶς βεβουλευθῆναι δοκεῖς ὅτι δικαίως κέχρησαι Θετταλοῖς καὶ συμφερόντως ἐκείνοις, ἀνδράσιν οὐκ εὐμεταχειρίστοις, ἀλλὰ μεγαλοψύχοις καὶ στάσεως μεστοῖς. Χρὴ τοίνυν καὶ περὶ ἡμᾶς πειρᾶσθαι γίγνεσθαι σε τοιοῦτον, ἐπιστάμενον ὅτι τὴν μὲν χώραν Θετταλοὶ, τὴν δὲ δύναμιν ἡμεῖς ὁμορόν σοι τυγχάνομεν ἔχοντες, ἣν ἐκ παντὸς τρόπου ζήτει προσαγαγέσθαι. (21) Πολὺ γὰρ κάλλιον ἐστὶν τὰς εὐνοίας τὰς τῶν πόλεων αἰρεῖν ἢ τὰ τείχη. Τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα τῶν ἔργων οὐ μόνον ἔχει φθόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν τοιούτων τὴν αἰτίαν τοῖς στρατοπέδοις ἀνατιθέασιν· ἣν δὲ τὰς οἰκειότητος καὶ τὰς εὐνοίας κτήσασθαι δυναθῆς, ἅπαντες τὴν σὴν διάνοιαν ἐπαινέσονται. (22) Δικαίως δ' ἂν μοι πιστεύοις οἷς εἴρηκα περὶ τῆς πόλεως· φανήσομαι γὰρ οὔτε κολακεύειν αὐτὴν ἐν τοῖς λόγοις εἰθισμένος, ἀλλὰ πλεῖστα πάντων ἐπιτετιμηκῶς, οὔτ' εὖ παρὰ τοῖς πολλοῖς καὶ τοῖς εἰκῇ δοκιμάζουσιν φερόμενος, ἀλλ' ἄγνοούμενος ὑπ' αὐτῶν καὶ φθο-

νούμενος ὥσπερ σύ. Πλὴν τοσοῦτον διαφέρομεν ὅτι πρὸς σέ μὲν διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οὕτως ἔχουσιν, πρὸς δ' ἐμέ διότι προσποιῶμαι τὸ βέλτιον αὐτῶν φρονεῖν καὶ πλείους ὀρῶσιν ἐμοὶ διαλέγεσθαι βουλομένους ἢ σφίσιν αὐτοῖς. (23) Ἐβουλόμην δ' ἂν ἡμῖν ὁμοίως ῥάδιον εἶναι τὴν δόξαν ἣν ἔχομεν παρ' αὐτοῖς διαφεύγειν. Νῦν δὲ σύ μὲν οὐ χαλεπῶς, ἣν βουληθῆς, αὐτὴν διαλύσεις, ἐμοὶ δ' ἀνάγκη καὶ διὰ τὸ γῆρας καὶ δι' ἄλλα πολλὰ στέργειν τοῖς παροῦσιν. (24) Οὐκ οἶδ' ὅ,τι δεῖ πλείω λέγειν, πλὴν τοσοῦτον ὅτι καλὸν ἐστὶν τὴν βασιλείαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τὴν ὑπάρχουσαν ὑμῖν παρακαταθέσθαι τῇ τῶν Ἑλλήνων εὐνοίᾳ.

ΣΧΟΛΙΑ

(1) **εἰώθασιν πλείω χάριν ἔχειν:** ‘*συνηθίζουσιν να εἶναι περισσότερο ευγνώμονες*’, ‘πλείω = πλείονα’. **τοῖς ἐπαινοῦσιν ἢ τοῖς συμβουλευουσιν:** ‘*σ’ αὐτοὺς που εγκωμιάζουν παρὰ σ’ ἐκείνους που δίνουν συμβουλές*’. Η παρτήρησή του εἶναι πως οἱ ρήτορες που εκφωνοῦν ‘*επιδεικτικούς*’ λόγους γίνονται περισσότερο αρεστοὶ στο ακροατήριό ἀπὸ ἐκείνους που εκφωνοῦν ‘*συμβουλευτικούς*’. Ο Ἰσοκρ. ἀνήκει στὴν δευτέρη κατηγορία ρητόρων. Δυο ἑναρθρες μετοχές ως οὐσιαστικά, δοτικές προσωπικές. **ἄλλως τε κἄν:** ‘*ἄλλως τε καὶ ἂν*’, ‘*πόσο μάλλον αν...*’ **μὴ κελευσθεῖς...τοῦτο ποιεῖν:** ‘*πόσο μάλλον αν κάποιος χωρίς να του ἔχει ζητηθεῖ κάνει κάτι τέτοιο*’, δηλ. ‘*δώσει συμβουλές*’. Η ἀρνηση συντάσσεται με τὴν *μτχ.* ἡ ὁποία εἶναι υποθετική. Η πρόταση ‘*κἄν...ἐπιχειρή*’ = καὶ ἂν ἐπιχειρή’ εἶναι υποθετική με υποτακτική καὶ ἀπόδοση τὴν ἐιδική πρόταση που προηγείται. Συνθέτει ἓνα πλάγιο υποθετικό λόγο που δηλώνει τὴν ἀόριστη ἐπανάληψη στὸ παρόν & μέλλον. Το νόημα εἶναι πως ‘*ὁποῖος δίνει συμβουλές αντιμετωπίζεται με λιγότερη ἐκτίμηση συγκριτικά με ἐκεῖνον που εγκωμιάζει. Καὶ ἀκόμη λιγότερη ἐκτίμηση αντιμετωπίζεται ἐκεῖνος που δίνει συμβουλές με δική του πρωτοβουλία χωρίς να του τον ἔχουν ζητήσει (μὴ κελευσθεῖς)*’. Ο Ἰσοκρ. ἔχει ἤδη ἀπευθύνει μιὰ ‘*ομιλία*’ στὸν Φίλιππο (346π.Χ) με συμβουλευτικό χαρακτήρα, καὶ τώρα (342) ἐπανερχεται με τὸ ἴδιο συμβουλευτικό πνεῦμα. **εἰ μὲν μὴ...ἐτύγχανον παρηνεκῶς:** ‘*καὶ αν δεν συνέβαινε ἐγὼ να σε παρότρυνα καὶ στο παρελθόν*’, ο Ἰσοκρ. ἀναφέρεται σε προηγηθεῖσα ‘*ομιλία*’ του στὸν Φίλιππο. Υποθετική πρόταση με Οριστική. Ως ἀπόδοση ἔχει τὴν κύρια πρόταση που ἀκολουθεῖ ‘*ἂν ἐπεχείρουν*’ καὶ δηλώνει τὸ ἀντίθετο του πραγματικού ως Εὐθύς υποθ. λόγος. **μετὰ πολλῆς εὐνοίας:** συντάσσεται με τὴν *μτχ.* ‘*παρηνεκῶς*’. **ἐξ ὧν ἐδόξεις μοι:** ‘*ἐξ αἰτίας ποίων ενεργειῶν φαινόσουν σε ἐμένα*’, πλάγια ἐρώτηση. Ο ἐμπρόθετος ‘*ἐξ ὧν = πράξεων*’ τῆς αἰτίας. **τὰ πρόποντα μάλιστ’ ἂν σαυτῷ πράττειν:** ‘*ὅτι εἶναι δυνατόν να πραγματοποιήσεις αὐτὰ που εἶναι ταιριαστά ἰδιαίτε- ρως σ’ ἐσένα*’. Η ἑναρθρη *μτχ.* εἶναι ἀντικείμενο στὸ ‘*πράττειν*’. Ως ‘*πρόποντα*’ ο Ἰσοκρ. ἐννοεῖ μιὰ πανελλήνια ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν Περσῶν με ἡγέτη τὸν Φίλιππο, καὶ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν Ἰωνικῶν πόλεων. Για πρώτη φορὰ διετύπωσε αὐτὴν τὴν ἀποψη τὸ 380π.Χ. στὸν ‘*Πανηγυρικό*’, ὅπου τότε θεωροῦσε ως ἡγέτιδες δυνάμεις τῆς πανελλήνιας ἐκστρατείας τὴν Αθήνα μαζί με τὴν Σπάρτη. Στὴν ἐπιστολή του πρὸς τὸν ‘*Διονύσιο*’ (Επιστ. I) τὸν ρόλο του ἡγέτη ἀναθέτει ἀπὸ κοινού στὸν ἴδιον καὶ στὴν Αθήνα. Στὴν ἐπιστολή του πρὸς τὸν ‘*Αρχίδαμο*’ (Επιστ. 9) προτείνει τὴν ἀπὸ κοινού ἡγεσία σ’ ἐκεῖνον καὶ στὴν Αθήνα. — Το ἐπίρρ. ‘*μάλιστα*’ συντάσσεται με τὴν ἀντων. ‘*σαυτῷ*’, καὶ ἡ ἀντωνυμία με τὴν ἑναρθρη *μτχ.* ‘*τὰ πρόποντα*’ ως δοτική προσωπική: ‘*ἰδιαίτε- ρως – προσωπικά σ’ ἐσένα*’. — Το α-

παρέμφατο είναι ειδικό, αντικείμενο στο ρ. ‘ἐδόκεις’, και ως δυνητικό ‘ἂν πράττειν’ αναλύεται σε ειδική πρόταση είτε με δυνητική ευκτική (ὅτι ἂν πράττοις), είτε σε δυνητική οριστική ιστορικού χρόνου (ὅτι ἂν ἔπραττες). Ὅμως επειδή η αναφορά είναι για το παρελθόν η δεύτερη επιλογή είναι η σωστή. **οὐδ’ ἂν νῦν ἐπεχείρουν:** κύρια πρόταση με δυνητική οριστική ιστορικού χρόνου ως απόδοση στην πιο πάνω υποθετική.

(2) ἐπειδὴ δὲ προειλόμην φροντίζειν: ‘επειδὴ λοιπὸν τότε πῆρα την ἀπόφασιν να ἀσχοληθῶ σοβαρά’. **τῶν σῶν πραγμάτων:** γενική διαιρετική στο ‘φροντίζειν’. **καὶ..καὶ:** ‘τόσο...όσο’, ο σύνδεσμος ‘καί’ ως επαναληπτικός και όχι συνδετικός. **τῆς πόλεως ἔνεκα:** εμπρόθετος προσδιορισμός του τελικού αιτίου με αναστροφή της προθέσεως, ‘ἔνεκα τῆς πόλεως’, ο οποίος συντάσσεται με το ‘φροντίζειν’. **τῆς ἑμαυτοῦ:** παράθεση στο ‘πόλεως’. **καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων:** ενν. πάλι ο ‘ἔνεκα’. **αἰσχυνθείην ἂν, εἰ...φαινοίμην...ποιούμην:** ευθύς υποθετικός λόγος του αντίθετου του πραγματικού. Ο Ισοκρ. βασίζει το τωρινό του ενδιαφέρον για τις υποθέσεις του Φιλίππου στο ενδιαφέρον που ἔδειξε στην ομιλία ‘Φίλιππος’, την οποίαν συνέταξε και απέστειλε το 346π.Χ., αμέσως μετά την υπογραφή της ‘Φιλοκρατείου’ ειρήνης. Ο συλλογισμός του βασίζεται σε *argumentum a minore*, δηλ. «αφού τότε σε συμβούλευσα για πράγματα λιγότερο σημαντικά, τώρα δικαιούμαι για πράγματα πιο σοβαρά να κάνω το ίδιο». **περὶ μὲν τῶν...ὑπὲρ δὲ τῶν...:** και οι δυο εμπρόθετοι είναι ίδιοι, αλλά με διαφορετικές προθέσεις. Η συνηθέστερη σε εμπρόθετους της αναφοράς είναι η ‘ὑπέρ’. Αν όμως είχε χρησιμοποιηθεί στον πρώτο εμπρόθετο, τότε θα υπήρχε χαμωδία με το προηγούμενο ‘εἰ’, γι’ αυτό και χρησιμοποίησε την ‘περὶ’. **συμβεβουλευκῶς:** κατηγορηματική μτχ. **καὶ ταῦτ’:** ‘και κυρίως – και μάλιστα’ με επιρρηματική σημασία. **εἰδὼς:** εναντιωματική μτχ. **ἐκεῖνα μὲν ὑπὲρ δόξης ὄντα:** ‘ὅτι ἐκεῖνα ἀφοροῦσαν την φήμην σου’. Υπαινίσσεται τις προτάσεις που του ἔκανε στον λόγο του 346π.Χ. ‘Φίλιππος’, και οι οποίες σχετίζονταν με την υστεροφημία του Φιλίππου. Στο λόγο εκείνο ο Ισοκρ. είχε δηλώσει στον Φίλιππο πως η ανάληψη της αρχηγίας των Ελλήνων δεν θα του προσδώσει χρήματα ή εξουσιαστική δύναμη, αλλά ‘δόξα’ και λαμπρή ‘υστεροφημία’ (ἐκ τούτων μεγίστην σοι καὶ καλλίστην γενήσεσθαι δόξαν, Ἰσοκρ. Φίλιππος, 134). **ταῦτα δ’ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας:** ‘ὅμως αὐτὰ ἐδῶ ἀφοροῦν την σωτηρίαν σου’, δηλ. ‘την σωτηρία της υστεροφημίας’ του Φιλίππου, αφού από τότε (346π.Χ.) ἔως τώρα (342/1) αρνήθηκε να αναλάβει την ηγεμονία στην Ελλάδα εναντίον της Περσίας, βάζοντάς την σε κίνδυνο. **ἦς:** sc. ‘σωτηρίας’. Η γενική συντάσσεται με το ‘ὀλιγωρεῖν’ ως γενική διαιρετική. Μπορεί στην ν.ε. η ρηματική διατύπωση ‘ὀλιγωρῶ τινός’ να αποδίδεται ως ‘ἀδιαφορῶ για κάτι’, όμως αυτό δεν σημαίνει πως επειδὴ αποδίδεται ως προσδιορισμός της αναφοράς, αυτή είναι και η σωστή συντακτική της θέσης. Η κ.λ. ερμηνεία είναι ‘δεν τίποτε ἀπὸ κάποιον ἢ κάτι’. **ἅπασιν...τοῖς ἀκούσασιν:** ‘για όλους ἐκείνους που ἀκούσαν’, το επίθετο είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός και η ἑναρθρη μτχ. είναι δοτική προσωπική στο ρ. **τὰς...βλασφημίας:** αντικείμενο στο ‘τοῖς ἀκούσασιν’. Η ενδιαμέση ἑναρθρη μτχ. επιθετικός προσδιορισμός.

(3) Οὐδεὶς γὰρ ἔστιν ὅστις οὐ κατέγνω: ‘οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ κατέγνω = πᾶς κατέγνω’, ‘ο καθένας (:όλοι) ἔχει γνωρίσει’. ἔχουμε μια πρόταση, παρά το γεγονός ότι ἔχουμε δυο ρήματα, αφού η έκφραση ‘οὐδεὶς ἔστιν ὅστις = οὐκ ἔστιν ὅστις’ ισοδυναμεί με το ‘πᾶς’. **προπετέστερόν σε διακινδυνεύειν ἢ βασιλικώτερον:** ‘ὅτι ἐσύ διακινδυνεύεις περισσότερο με πάθος και ἔνταση, ἀπ’ ὅ,τι με τρόπο που ταιριάζει σε βασιλιά’. ‘προπετέστερον ἢ βασιλικώτερον’ είναι οι δυο ὅροι συγκρίσεως. Όταν δυο ιδιότητες ενός υποκειμένου αντιπαραβάλλονται μεταξύ τους με την δεύτερη να ταιριάζει περισσότερο ἀπὸ την πρώτη, τότε αὐτές οι ιδιότητες είτε εκφράζονται με επίθετο είτε με επίρρημα μπαίνουν και οι δυο σε βαθμὸ συγκριτικό συνδεδεμένες με τον συγκριτικό ‘ἢ’ και συνιστοῦν τον α’ και β’ ὅρο συγκρίσεως, ‘συντομώτερον ἢ σαφέστερον διαλεχθῆναι, Ἰσοκρ. 6,24 να συζητήσουμε πιο πολύ σύντομα παρά με σαφήνεια’ ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα, Ἡρ.3,65 ἐνήργησα πιο γρήγορα παρά πιο σοφά’. **καὶ μᾶλλον**

σοι μέλιν: ‘και ότι πιο πολύ ενδιαφέρεισαι εσύ’. Ο ‘καί’ συνδέει τα απαρέμφατα ‘διακινδυνεύειν & μέλιν’ ως αντικείμενα στο ‘κατέγνω’. **τῶν...ἐπαίνων ἢ τῶν...πραγμάτων:** γενικές διαιρετικές στο απαρέμφατο ‘μέλιν’ με την δεύτερη να είναι επίσης και β’ όρος συγκρίσεως. Ο Φίλιππος μοιάζει με τους ρήτορες εκείνους οι οποίοι ενδιαφέρονται για τις εντυπώσεις που προξενούν οι ‘επιδεικτικοί’ λόγοι που εκφωνούν, κι όχι για ένα γενικό όφελος (τῶν ὅλων πραγμάτων). **περιστάντων τε τῶν πολεμίων:** ‘παρά το γεγονός ότι οι εχθροί βρίσκονται παντού στον περίγυρο’, γενική απόλυτη, εναντιωματική μτχ. **μὴ διαφέροντα γενέσθαι:** το απαρέμφατο είναι υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση ‘αἰσχροὺν <ἐστί>’ με υποκείμενό του το ενν. ‘σε = Φίλιππον’. Η άναρθρη μτχ. είναι συνημμ. στο υποκείμενο ως κατηγορούμενο στο απαρέμφατο. **τῶν ἄλλων:** ‘από τους υπόλοιπους’, γενική συγκριτική. **μηδεμιᾶς τε συμπεσούσης ἀνάγκης:** ‘και παρά το γεγονός ότι δεν παρέστη κάποια ιδιαίτερη ανάγκη’, ομοίως γενική απόλυτη, εναντιωματική μτχ. **αὐτὸν ἐμβαλεῖν:** το απαρέμφατο είναι ομοίως υποκ. στην πιο πάνω απρόσωπη έκφρ. και η αυτοπαθής αντωνυμία είναι υποκείμενο του απαρεμφάτου. **ἐν οἷς:** sc. ‘ἀγῶσι’. **κατορθώσας μὲν οὐδὲν ἂν ᾔσθα μέγα διαπεπραγμένος:** ‘εἰ κατώρθους, οὐδὲν ἂν ᾔσθα μέγα διαπεπραγμένος = ἀκόμη κι αν κατόρθωνες κάτι, δεν θα είχες πραγματοποιήσει τίποτε το σημαντικό’. Η μτχ. είναι υποθετική και σε συνδυασμό με την δυνητική οριστική ιστορικού χρόνου ‘ἂν ᾔσθα’ δημιουργείται ένας ‘λανθάνων’ υποθετικός λόγος του αντίθετου του πραγματικού. Η επιστολή αυτή γράφεται μετά την εκστρατεία του Φιλίππου για υπαγωγή της Θράκης στην Μακεδονία. Ο υποθ. λόγος δείχνει πως ‘ἀκόμη κι αν κατόρθωνες κάτι σημαντικό απ’ αυτήν την εκστρατεία’ που όμως δεν το κατόρθωσες. **τελευτήσας...ἂν...συνανεῖλες:** ‘εἰ ἐτελεύτας...ἂν συνανεῖλες = ενώ αν σκοτανόσουν, τότε θα κατέστρεφες ὅλη την καλή τύχη που τώρα έχεις’. Ένας ακόμη ‘λανθάνων’ υποθετικός λόγος με υποθ. μτχ. και απόδοση δυνητική οριστική ιστορικού χρόνου για το αντίθετο του πραγματικού. Ομοίως κι εδώ αναφέρεται στην εκστρατεία στην Θράκη, όπου ‘αν είχε σκοτωθεί, θα κατέστρεφε την τύχη του’· τελικά όμως δεν σκοτώθηκε και η τύχη του προς στιγμὴν διεσώθη.

(4) **μὴ...ὑπολαμβάνειν:** τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ρ. **καλᾶς:** κατηγορούμενο στην αιτιατική ‘τὰς τελευτὰς’. **ἀπάσας:** κατηγορ. προσδ. **ὑπολαμβάνειν:** υποκείμενο στο ‘χρή’. **τὰς...τελευτὰς:** αντικείμενο στο απαρέμφατο ‘ὑπολαμβάνειν’. Ο Ισοκρ. με την συμβουλή του στον Φίλιππο να μην θεωρεῖ πως κάθε θάνατος στην μάχη είναι τιμητικός, τον επικρίνει για την πρόσφατη εκστρατεία του στην Θράκη, όπου παρ’ ὀλίγον να εὑρίσκε τον θάνατο σε μία μάχη χωρίς κανένα όφελος για το μείζον Ελληνικό ζήτημα, που ήταν η τιμωρία των Περσών. **ἀλλὰ:** ο ‘ἀλλὰ’ αντιθέτει τα δυο απαρέμφατα, αν και βρίσκονται μακριά, το ‘ὑπολαμβάνειν’ με το ‘νομίζειν’. **τὰς μὲν:** sc. ‘τελευτὰς’· γραμματικά είναι ἄρθρο, όμως εδώ λειτουργεῖ ως αντωνυμία, και συντακτικά είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο ‘νομίζειν’ που ακολουθεῖ πιο κάτω. **ἐπαίνων ἀξίας:** η γενική είναι της ‘ἀξίας’ ενώ η αιτιατική είναι κατηγορούμενο στο ‘τὰς μὲν’. **τὰς δὲ...βλαπτούσας καὶ ...καταρρυσαινούσας:** sc. ‘τελευτὰς’· δυο ἑναρθρες μτχχ. που λειτουργοῦν ως ουσιαστικά, επίσης αντικείμενα στο απαρέμφατο ‘νομίζειν’. **ταῦτά τε πάντα:** δηλ. ‘την πατρίδα, τους γονεῖς, τα παιδιά’, η αντωνυμία είναι αντικείμενο στην μτχ. ‘βλαπτούσας’ και το επίθετο είναι κατηγ. προσδ. **τὰς πράξεις:** αντικείμενο στα δυο απαρέμφατα ‘νομίζειν καὶ φεύγειν’. **τὰς...κατωρθώμενας:** ἑναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, παράθεση στο επίσης ουσιαστικό ‘τὰς πράξεις’. **αἰσχροὺς:** κατηγορούμενο στο ‘τὰς δὲ’. **νομίζειν:** υποκείμενο στο ‘χρή’ **φεύγειν:** υποκείμενο στο ‘χρή’. **ὥς...γιγνομένας:** συνημμ. μτχ. υποκειμενικής αιτιολογίας, ‘με την εντύπωση ὅτι γίνονται’. **αἰτίας:** αιτιατική πληθυντικού, θηλυκού γένους, κατηγορούμενο στην μτχ. ‘γιγνομένας’. **πολλῆς ἀδοξίας:** το επίθετο είναι επιθ. προσδ., και η γενική του ουσιαστικού είναι γενική της ‘αἰτίας’.

(5) **ὃν τρόπον διοικοῦσιν:** φαινομενικά αναφορική πρόταση, ουσιαστικά πλάγια ερώτηση, επεξήγηση στον ‘τρόπον’. **τὰ περὶ τοὺς πολέμους:** το άρθρο ουσιαστικοποιεί τον εμπρόθετο στην αιτιατική πληθυντικού του ουδετέρου. **Ἄπασαι:** sc. ‘αἱ πόλεις’. **στρατόπεδον:** ‘ἓνα στρατιωτικὸν σῶμα’. **τὸ κοινόν:** γραμματικά πρόκειται για επίθετο, το οποίο όμως παίρνει χαρακτηριστικά ουσιαστικού, ‘το κοινωνικὸν σύνολο’. Συνήθως απαντά μαζί με την γενική διαιρετική ‘τῆς πόλεως’ (τὸ κοινὸν τῆς πόλεως συγκινδυνεύει, Ἰσοκρ. Καλλ.34 *ἡ κοινωνία τῆς πόλεως ὡς σύνολο βρίσκεται κι αυτή σε κίνδυνο*)· ή απαντά με την γενική διαιρετική ‘ἡμῶν’ (οὐδὲν πῶποτε τὸ κοινὸν ἡμῶν πεπλημμέληκεν, Ἰσοκρ. Παν.64 *οὐδέποτε ἡ κοινωνία μας διέπραξε σφάλματα*)· ή τέλος απαντά χωρίς γενική διαιρετική (τὰς δ’ ὠφελείας ἅπασιν εἰς τὸ κοινὸν ἀπεδίδου, Ἰσοκρ. Ἐλ.36 *ὅλα τα οφέλη σε ὅλους γενικά στο κοινωνικὸν σύνολο προσέφερε*). **τὸ βουλευσόμενον ὑπὲρ τῶν ἐνεστώτων:** η ἐναρθρη μτχ. ὡς ουσιαστικό αποδίδει την ἔννοια του ‘συμβουλευτικοῦ ὀργάνου’, και ο εμπρόθετος συμπληρώνεται ἀπὸ το ουσιαστικό ‘πραγμάτων’ δίνοντας την ἔννοια ‘προκειμένου για τις παρούσες υποθέσεις’. Η ἔκφραση αυτή απαντά μόνο στον Πολύβιο (τὸ βουλευσόμενον περὶ τῶν ἐνεστώτων, Πολ. 28,19,2) με την ἴδια σημασία. **μὴ...ἀνηρῆσθαι:** ‘να μην καταστρέφεται’, υποκείμενο στο ἀπρόσωπο ‘συμβαίνει’. **μῆς ἀτυχίας συμπεσοῦσης:** ‘αν παρουσιαστῇ ἓνα κάποιο ατυχὲς συμβάν’, γενική ἀπόλυτη, υποθετική μτχ. **καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν:** ‘ἐπιπλέον και ἡ ἰσχὺς τῶν ἰδίων’. Ο ‘καί’ δεν εἶναι συνδετικός, ἀφοῦ δεν ὑπάρχει κάτι για να το συνδέσει, ἀλλὰ ἐπιδοτικός με την ἔννοια ὅτι ‘αν τους συμβεῖ κάποια ατυχία, δεν ἔρχεται μαζί μ’ αυτήν και ἡ ἀπώλεια τῆς δυνάμεώς τους’. Η αιτιατική του ουσιαστικού εἶναι υποκείμενο στο ἀπαρέμφατο ‘ἀνηρῆσθαι’, και ἡ γενική τῆς ἀντωνυμίας εἶναι κτητική. **ἀλλὰ:** ἀντιθέτει το ‘ἀνηρῆσθαι’ ἀφ’ ἐνός με τα ἄλλα δυο ἀπαρέμφατα που ἀκολουθοῦν ‘δύνασθαι & ἀναλαμβάνειν’. **πολλὰς ὑποφέρειν δύνασθαι συμφορὰς:** το επίθετο εἶναι ἐπιθ. προσδιορισμός στο ‘συμφορὰς’· το ‘ὑποφέρειν’ εἶναι τελικό ἀπαρέμφατο, ἀντικείμενο στο ‘δύνασθαι’· το ‘δύνασθαι’ εἶναι υποκείμενο στο ‘συμβαίνει’· το ἀναρθρο ουσιαστικό εἶναι ἀντικείμενο στο ‘ὑποφέρειν’. Το σχῆμα εἶναι ‘Χιαστό’ (α,β,β,α). **καὶ:** συνδέει τα ἀπαρέμφατα ‘ὑποφέρειν & ἀναλαμβάνειν’. **αὐτὰς...ἀναλαμβάνειν:** το ‘ἀναλαμβάνω’ ἐδὼ εἶναι ἀμετάβατο και ἔχει την σημασία ‘ἀναρρώνω – ἀνακάμπτω – συνέρχομαι’. Η ἀντωνυμία εἶναι αὐτοπαθής, ‘αὐτὰς = τὰς πόλεις τὰς ἰδίας’. Εἶναι υποκείμενο στο ἀπαρέμφατο. **ἐκ τούτων:** sc. ‘τῶν συμφορῶν’.

(6) **Ὁ:** ἀντί τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας ‘τοῦτο’, δηλ. ὅτι του ἀνέφερε στην §5. **μηδὲν:** αιτιατική ἐνικού, ἀντικείμενο στο ‘ὑπολαμβάνειν’. **μεῖζον ἄγαθόν:** το ‘μεῖζον’ εἶναι κατηγορηματικός προσδιορισμός και το ‘ἄγαθόν’ εἶναι κατηγορούμενο στο ‘μεῖζον’. **τῆς σωτηρίας:** γενική συγκριτική. Η προτροπή του Ἰσοκρ. στον Φίλιππο εἶναι να μην διακινδυνεύει τὴν ζωὴν του για πράγματα μικρῆς ἀξίας, ἀφοῦ ἡ ἀποστολή του εἶναι ἡ ἀπελευθέρωση τῶν Ἰωνικῶν πόλεων και ἡ τιμωρία τῶν Περσῶν. **ὑπολαμβάνειν:** υποκείμενο στο ‘δεῖ’. **κατὰ τρόπον:** ‘ἀνάλογα με τὴν περίστασιν’. **καὶ Λακεδαιμονίους:** ‘ἀκόμη και τους Λακεδαιμονίους’, ο ‘καί’ εἶναι ἐπιδοτικός. **ποιουμένων:** κατηγορηματική μτχ. **καὶ:** συνδέει τις μτχ. ‘ποιουμένων ~ καθιστάντας’, ἀφοῦ εἶναι και οἱ δυο κατηγορηματικές. **τοὺς ἐνδοξοτάτους τῶν πολιτῶν:** το ἐναρθρο επίθετο εἶναι ἀντικείμενο στην μτχ. ‘καθιστάντας’. Η γενική που ἀκολουθεῖ εἶναι διαιρετική. **φύλακας:** κατηγορούμενο στην ἐναρθρη μτχ. **αὐτῶν:** sc. ‘τῶν βασιλέων’, γενική εἶναι ἀντικειμενική. **οἷς:** sc. ‘φύλαξι’, δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου ἡ τῆς αναφοράς. **ἐκείνους:** sc. ‘τοὺς βασιλεῖς’, ἀντικείμενο στο ἀπαρέμφατο ‘περιδεῖν’. **τελευτήσαντας:** κατηγορούμενο του ἀντικειμένου ή ἄλλως κατηγορηματική μτχ. **ἢ...ἀποβαλεῖν:** β’ ὅρος συγκρίσεως ἀπὸ το ‘αἷσχιον’.

(7) **οὐδ' ἐκεῖνά σε λέληθεν:** 'ὅμως οὔτε κι αυτά έχουν διαφύγει από την προσοχή σου'. Ο παρακείμενος εδώ θεωρεί την πράξη του 'οὐ λέληθεν' ως σίγουρη και δεδομένη με την σημασία του 'αποκλείεται να έχει διαφύγει αυτά από την προσοχή σου'. **ἄ...συνέπεσεν:** αναφορική πρόταση με αττική σύνταξη στο υποκείμενο του ρ. **Ξέρξη τε...καὶ Κύρω:** δοτικές προσωπικές στο ρ. **τῷ...βουληθέντι:** ἐναρθρη μτχ., ουσιαστικό, παράθεση στο 'Ξέρξη'. **καταδουλώσασθαι:** αντικ. στην μτχ. **τῷ...ἀμφισβητήσαντι:** παράθεση στο 'Κύρω'. Η ἐνδιάμεση γενική συντάσσεται με την μτχ. ως 'συμπλήρωμα' επιρρηματικό 'ἀμφισβητῶ τινός ἔχω διαφορετικές απόψεις για ένα θέμα'. **βασιλείας:** ο Κύρος ἀμφισβήτησε το βασιλικό αξίωμα του αδελφού του, Ἀρταξέρξη. **Ὁ μὲν γάρ:** sc. 'Ξέρξης', το ἄρθρο σε θέση δεικτικής αντωνυμίας. **περιπεσὼν:** ἐναντ. μτχ. **ἡλικας:** 'σαν τις οποιός'. **ἄλλοις γενομένοις:** 'να συνέβησαν σε άλλους', η δοτική είναι προσωπική, και η μτχ. είναι κατηγορηματική. **διὰ τὸ περιποιῆσαι:** 'ἐπειδὴ φρόντισε ιδιαίτερα – προστάτευσε'. **τὴν αὐτοῦ ψυχὴν:** 'την ἴδια της ζωὴ του'. **κατέσχεν:** 'διετήρησε'. **τοῖς αὐτοῦ:** το ἄρθρο ουσιαστικοποιεῖ την γενική της αντων. σε δοτική πληθ. ως παράθεση. **ᾧστε...** **εἶναι:** η συμπερασματική πρόταση με ἀπαρέμφοτο περιέχει ἐκτός του συμπεράσματος και σκοπό, γι' αυτό στην ν.ε. ἀποδίδεται ως 'να+ρήμα'. **μηδὲν ἦττον:** 'καθόλου λιγότερο'. **αὐτὴν:** sc. 'Ἀσίαν', υποκείμενο στο 'εἶναι'. **φοβερὰν:** κατηγορούμενο. **ἢ πρότερον:** το παράδειγμα δείχνει στον Φίλιππο πως ἀκόμη κι αν ἕνας βασιλιάς υποστεί μία ταπεινωτική ἡττα σαν τον Ξέρξη, αν προστατεύει την ζωὴ του και δεν ἐκτίθεται σε παράλογους κινδύνους, τότε μπορεί να διατηρήσει αλώβητη την δύναμή του στο μέλλον. Συνεπώς ο Φίλιππος δεν πρέπει να διακινδυνεύει για ζητήματα ἀσήμαντα, ἐνὼ ο Περσικός κίνδυνος παρήλθε, παρά την ἡττα τους στην Σαλαμίνα.

(8) **Κῦρος δὲ:** ἀναφέρεται στην ἐκστρατεία του Κύρου κατά του αδελφού του Ἀρταξέρξη, για να του πάρει τον θρόνο, στην οποία συμμετείχαν δέκα χιλ. ἔλληνες στρατιώτες ως μισθοφόροι, και την οποία περιγράφει ο Ξενοφών ως 'Κύρου Ἀνάβασιν' το 401π.Χ. **νικήσας...καὶ κρατήσας:** 'ὅταν νίκησε...και', χρονική μτχ. ὅμοια με τον 'cum' ως ιστορικό 'cum vicisset', διότι δεν μας δίνει το χρόνο του ρ. 'ἀπεστέρησεν', ἀλλὰ μας πληροφορεῖ τι συνέβη 'αφού νίκησε'. **ἄπασαν τὴν...δύναμιν:** ὅχι 'ὅλη την δύναμη του βασιλιά', ἀλλὰ 'το σύνολο της δύναμης του βασιλιά'. Η διαφορά βρίσκεται στο νόημα, καθώς 'πᾶς' σημαίνει 'ὅλος', ἀλλὰ ο καθένας ἀπὸ μόνος τους (πάντες οἱ Ἀθηναῖοι ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι ἀτομικά ο καθένας), ἐνὼ 'ἄπας' σημαίνει 'ὅλος', ἀλλὰ ως σύνολο, συνολικά, ἀπὸ κοινού μαζί, (ἄπαντες οἱ Ἀθηναῖοι ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ κοινού μαζί - συνολικά). **βασιλέως:** sc. 'Ἀρταξέρξου'. **καὶ κρατήσας <ἄν> τῶν πραγμάτων:** 'και ο οποίος θα μπορούσε να γίνεῖ κυρίαρχος ὅλων των ἐξελίξεων', το δυνητικό 'ἄν' είναι προσθήκη του Sauppe, καθώς ὅλοι οἱ κδδ. το παραλείπουν. Με βάση την διόρθωση αὐτὴν η μτχ. ἀναλύεται σε αναφορική πρόταση με δυνητική οριστική ιστορικού χρόνου, για να ἀποδώσει το 'ἀντίθετο του πραγματικού στο παρελθόν'. Για μια παρόμοια σύνταξη: 'εἰς δὲ τὸ πόλισμα ἄν γενόμενον οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύεσθαι, Ξεν.Ἀν.6,4,7 και στην περιοχή ἐκεῖνη η οποία θα μπορούσε να γίνεῖ μια μικρὴ πόλη, ἀρνήθησαν να στρατοπεδεύσουν'. **εἰ μὴ διὰ τὴν αὐτοῦ προπέτειαν:** 'για κανένα ἄλλο λόγο, παρὰ μόνον ἐξ αἰτίας της δικῆς του βιασύνης', ο 'εἰ μὴ' λειτουργεῖ ως ἐπίρρημα που δηλώνει την ἐξαίρεση. **οὐ μόνον...ἀλλὰ καὶ:** ἐπιδοτική σύνταξη ὅπως και στην ν.ε. **αὐτὸν:** δηλ. 'τον εαυτό του', αντικείμενο στο ρ. **τηλικαύτης δυναστείας:** η αντωνυμία είναι ἐπιθ. προσδ. και η γενική ως 'αφαιρετική' δείχνει τον 'χωρισμό' ἢ την 'απαλλαγὴ' ἀπὸ κάτι. **τοὺς συνακολουθήσαντας:** ἐναρθρη μτχ., αντικ. στο 'κατέστησεν'. **Ἔχοιμι δ' ἄν...εἰπεῖν:** 'ἐπίσης είναι δυνατόν να ἀναφέρω'. **παμπληθεῖς:** sc. 'ἄνδρας', το ἀναρθρο ἐπίθετο ως αντικείμενο στο 'εἰπεῖν'. **οἷ...συναπώλεσαν:** αναφορική πρόταση. **γενόμενοι:** 'αφού ἐγιναν', 'cum magnis castris duces facti fuissent', η μτχ. μπορεί να είναι χρονική, ὅμως δεν ἀπαντᾷ στο πότε συνέβη το ρ. 'συναπώλεσαν', ἀλλὰ πληροφορεῖ τι συνέβη 'αφού ἐγιναν ηγεμόνες'. **αὐτοῖς:** 'μαζί τους – μαζί με τους ἰδίους', 'se cum', δοτική της συνοδείας.

(9) **ᾠν:** αναφορική αντωνυμία στην θέση της δεικτικής ‘τούτων’. **ἐνθυμούμενον:** τροπική μτχ., με υποκ. το ενν. ‘σε’ που είναι υποκείμενο στο ‘τιμᾶν’. **χρὴ μὴ τιμᾶν:** τελικό απαρέμφατο, υποκ. στο ‘χρή’. Εδώ ο Ισοκρ. ανοίγει μια τεράστια περίοδο λόγου, η οποία ολοκληρώνεται στην §11 (παρέσχες). **τὴν... γιγνομένην:** έναρθρη μτχ. ως παράθεση στο ‘ἀνδρείαν’. **μετ’ ἀνοίας...καὶ φιλοτιμίας:** εμπρόθετοι του τρόπου. **ἀλογίστου...ἀκαίρου:** επιθετικοί προσδιορισμοί. **μηδὲ...προσεξευρίσκειν:** ο σύνδεσμος ‘μηδὲν’ συνδέει τα δυο όμοια συντακτικά απαρέμφατα ‘τιμᾶν ~ προσευρίσκειν’. **πολλῶν κινδύνων ἰδίων ὑπαρχόντων ταῖς μοναρχίαις:** ‘ενώ στα βασιλικά καθεστώτα υπάρχουν τόσοι πολλοί συγκεκριμένοι κίνδυνοι’, γενική απόλυτη, εναντιωματική μτχ. και ‘οι κίνδυνοι’ που αναφέρονται ως υπαρκτοί στα βασιλικά καθεστώτα, σχετίζονται με τις ραδιουργίες και υπονομεύσεις για τον αξίωμα του θρόνου. **ἐτέρους:** sc. ‘κινδύνους’, αντικείμενο στο ‘προσεξευρίσκειν’. **ἀδόξους καὶ στρατιωτικούς:** επιθετικοί προσδιορισμοί στο. Ο Ισοκρ. επισημαίνει την αντίφαση που χαρακτηρίζει τις ενέργειες του Φιλίππου, ο οποίος ενώ αντιμετωπίζει εσωτερικά προβλήματα στο βασίλειό του, αυτός επιλέγει να αντιπαραταχθεί σε κινδύνους χωρίς κανένα δοξαστικό αποτέλεσμα (ἀδόξους) και με πολεμικά μέσα (στρατιωτικούς). **μηδ’ ἀμιλλᾶσθαι:** ‘και ούτε να συναγωνίζεται’, τρίτο απαρέμφατο όμοιο με τα δυο προηγούμενα. **τοῖς ἢ ... βουλομένοις:** ‘με εκείνους που είτε έχουν επιλέξει να φύγουν από την ζωή’, έναρθρη μτχ. ως δοτική καθαρή της ‘συμμετοχής’ στο ‘ἀμιλλᾶσθαι’. Είναι εντελώς μάταιο να μάχεται κάποιος μ’ ένα αντίπαλο ο οποίος επιθυμεί να πεθάνει, διότι θα συμπαράσχει και τον ίδιον στον θάνατο. **βίου δυστυχοῦς ἀπαλλαγῆναι:** το ουσιαστικό συντάσσεται με το απαρέμφατο ως γενική αφαιρετική του ‘χωρισμού’ ή της ‘απαλλαγής’. Το επίθετο είναι επιθ. προσδιορισμός, και το απαρέμφατο είναι αντικείμενο στην μτχ. ‘βουλομένοις’. **ἢ προαιρουμένοις:** επίσης έναρθρη μτχ. με το ‘τοῖς’ ως εννοούμενο. Όμοια συντακτικά με την προηγούμενη. **μισθοφορᾶς ἔνεκα μείζονος:** εμπρόθετος του τελικού αιτίου, ‘για χάρη μια μεγάλης αμοιβῆς από μισθοφορική υπηρεσία’. **εἰκῆ:** ‘χωρίς περίσκεψη – τυχαία’. **τοὺς κινδύνους:** αντικείμενο στην μτχ.

(10) **μηδ’ ἐπιθυμεῖν τοιαύτης δόξης:** τέταρτο απαρέμφατο στην σειρά ως υποκείμενο στο ‘χρή’ με το ίδιο ενν. υποκείμενο ‘σε’. **μηδ’ ἀγαπᾶν:** ‘οὔτε πάλι να προτιμάς’, πέμπτο απαρέμφατο με την ίδια σύνταξη. **ᾧν...μέτεστιν:** αναφορική πρόταση **ᾧν:** γενική συντασσόμενη με το απρόσωπο ‘μέτεστι μοί τινος’ ως ‘διαιρετική’ με την έννοια ότι ‘εγώ παίρνω μέρος από κάτι’. **ᾧν...κοινωνήσκειν:** αναφορική πρόταση.

(11) **μηδὲ ποιεῖσθαι:** έκτο απαρέμφατο στην ίδια ακριβώς σύνταξη με τα προηγούμενα. **ἐξόν:** αιτιατική απόλυτη του απροσώπου ρ. ‘ἔξεστιν εἶναι δυνατόν’, επιρρηματική μτχ., εναντιωματική. Ως υποκείμενό της θεωρείται πάλι το ‘ποιεῖσθαι’. **μηδ’:** εδώ υπονοείται πάλι το ‘ποιεῖσθαι’ ως έβδομο απαρέμφατο με αντικείμενό του τους ‘πολέμους’. **ἐξ ᾧν:** sc. ‘πολέμων’, εμπρόθετος της αιτίας. **τοὺς μὲν οἰκειοτάτους:** ‘τους πολύ φίλους σου’. **εἰς λύπας καὶ φροντίδας καταστήσεις:** αναφέρεται σ’ όλους εκείνους οι οποίοι προσδοκούν απ’ αυτόν την ένωση του Ελληνισμού. **τοὺς δ’ ἐχθρούς:** πρόκειται για την αντί-Μακεδονική παράταξη, η οποία έβλεπε στον πρόσωπό του ένα δυνάστη και καταστροφέα της παλιάς δημοκρατικής παράταξης στις πόλεις – κράτη. **ἐν ἐλπίσιν μεγάλαις ποιήσεις:** η αντί-Μακεδονική παράταξη ήλπιζε πως με τους κατακτητικούς πολέμους που έκανε ο Φίλιππος στην περιοχή της Β. Ελλάδος θα μπορούσε να αντιστρέψει το φιλικό προς τον Φίλιππο κλίμα που ήδη είχε αρχίσει να εμφανίζεται ιδιαίτερος στην Αθήνα, εμφανίζοντάς τον ως κατακτητή και φιλόδοξο ηγεμόνα. **οἷας καὶ νῦν αὐτοῖς παρέσχες:** ‘τις οποίες ελπίδες προσφάτως προσέφερες σ’ εκείνους’, δηλ. ‘στους εχθρούς σου’. Ο υπαινιγμός του Ισοκρ. είναι για την πρόσφατη εκστρατεία του Φιλίππου στην Θράκη και την υπαγωγή της περιοχής στην εξουσία του, η οποία έδωσε ένα καλό επιχείρημα στους αντιπάλους του στην Αθήνα να τον εμφανίσουν ως στυγνό κατακτητή. Εδώ ολοκληρώνεται η τεράστια περίοδος λόγου, η οποία ξεκίνησε με το ρ. ‘χρή, §9’ και κατόπιν ακολούθη-

σαν επτά απαρέμφατα ως υποκείμενά του (“τιμᾶν, προσεξευρίσκειν, ἀμιλλᾶσθαι§9”, “ἐπιθυμῆιν, ἀγαπᾶν§10”, “ποιεῖσθαι, μηδ’ <ποιεῖσθαι>§11”). **τῶν μὲν βαρβάρων:** συντάσσεται με το ‘κρατεῖν’ ως γενική διαιρετική. **ἐπὶ τοσοῦτον:** sc. ‘χρόνον’. **ἐξαρκέσει σοι κρατεῖν:** ‘θα σου εἶναι αρκετό να τους εξουσιάζεις’. **ὅσον...καταστήσαι:** ‘ὅσο ὥστε να βάλεις την περιοχή σου σε ασφάλεια’, αναφορική πρόταση, επιρρηματική του χρόνου, η οποία εκφέρεται με συμπερασματικό απαρέμφατο αντί για ρήμα, ‘νεμόμενοι τὰ ἐαυτῶν ἕκαστοι ὅσον ἀποζῆν, Θουκ.1,2 ο καθένας καλλιεργούσε τὰ δικά του κτήματα, ὅσο ὥστε να επιβιώνει’. Ο Ισοκρ. φαίνεται να συμβιβάζεται με την κατάκτηση της Θράκης από τον Φίλιππο μόνο υπό την προϋπόθεση ότι αυτή θα του εξασφαλίσει ηρεμία στα μετόπισθεν ὥστε να εκστρατεύσει εναντίον του Πέρση βασιλιά.

(12) **Πρὸ πολλοῦ:** sc. ‘χρόνου’, δηλ. πριν ο Φίλιππος κάνει την εκστρατεία στην Θράκη· εμπρόθ. του χρόνου. **ἂν ἐποιησάμην:** ‘θα ἦταν δυνατόν να επιχειρούσα’, δυνητική οριστική ιστορικού χρόνου για το δυνατόν στο παρελθόν. **ἐπιστεῖλαί σοι ταῦτα:** ‘ὥστε να σου στείλω αυτές εδώ τις συμβουλές’, το απαρέμφατο είναι επιρρ. του αποτελέσματος, η δοτική είναι καθαρή της ‘συμμετοχής’ και η αιτιατική της αντωνυμίας είναι κανονικό σύστοιχο αντικείμενο στην θέση του ενν. ‘ταύτας τὰς συμβουλὰς’. **πρὸ τῆς στρατείας:** ενν. πριν από την εκστρατεία που έκανε ο Φίλιππος στην Θράκη και στην διάρκεια της οποίας τραυματίστηκε σοβαρά. **ἴν’...μὴ περιέπεσες:** ‘για να...μην έπεφτες’, οι τελικές προτάσεις του σκοπού συντάσσονται κανονικά με Υποτακτική. Όμως όταν ο σκοπός αναφέρετε σε μία πράξη του παρελθόντος, η οποία δεν πραγματοποιήθηκε, τότε τίθεται η Οριστική ιστορικού χρόνου, ὅπως εδώ, ‘ἐβουλόμην δ’ ἂν Σίμωνα τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν ἐμοί, ἵνα ἀμφοτέρων ἡμῶν ἀκούσαντες ῥᾷδίως ἔγνωτε τὰ δίκαια, Λυσ. 3,21 θα ἤθελα ο Σίμων να είχε την ἴδια αντίληψη με ἐμένα, για να παίρνατε εύκολα τις σωστές αποφάσεις αφού ακούγατε ἐμὰς τους δυο’. **εἰ μὲν ἐπείσθης:** υποθετική πρόταση με Οριστική και απόδοση την τελική πρόταση, πλάγιος υποθετικός λόγος που δηλώνει μια ‘πραγματική’ υπόθεση στον παρελθόν. **τηλικούτω κινδύνῳ:** ενν. τον τραυματισμό του. **εἰ δ’ ἠπίστησας:** ‘αν πάλι τότε δεν θα είχες πειστεί’. **μὴ...ἐδόκουν:** τελική πρόταση με ενν. τον ‘ἵνα’ και ομοίως για τους ίδιους λόγους με Οριστική. Το ενδιάμεσο απαρέμφατο είναι ειδικό, αντικείμενο στο ρ. **ταῦτά:** ‘τὰ αὐτὰ τὰ ἴδια – τὰ ὅμοια’. **τοῖς ἤδη...ἐγνωσμένοις:** ‘προκειμένου για συμβάντα που έχουν γίνει γνωστά’, έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, δοτική καθαρή της ‘συμμετοχής’ ή ‘συνοδείας’. **διὰ τὸ πάθος:** ‘ἐξ αἰτίας του ατυχήματος’, δηλ. του τραυματισμού του στην Θράκη. **ἀλλὰ... ἐμαρτύρει:** επίσης τελική πρόταση με ενν. τον ‘ἵνα’. Ο αντιθετικός σύνδεσμος ‘ἀλλὰ’ συνδέει αυτή με την προηγούμενη τελική. Η οριστική στην θέση της υποτακτικής για τους ίδιους λόγους, ὅπως προηγουμένως. **τὸ συμβεβηκός:** δηλ. ‘τὸ πάθος’, έναρθρη μτχ. ως υποκείμενο στο ρ. **τοὺς λόγους ὀρθῶς ἔχειν:** η αιτιατική του ουσιαστικού είναι υποκείμενο στο απαρέμφατο, το οποίο είναι ειδικό, αντικείμενο στο ρ. **τοὺς...εἰρημένους:** έναρθρη μτχ. ως παράθεση στο ‘τοὺς λόγους’. **περὶ αὐτῶν:**

(13) **Πολλὰ δ’ ἔχων εἶπεῖν:** ‘αν και μπορώ να πω πολλά’, το επίθετο είναι σε θέση συστοίχου αντικειμένου αντί του αναμενόμενου ‘πολλοὺς λόγους’· η μτχ. είναι συνημμ. εναντιωματική· το απαρέμφατο είναι τελικό, αντικείμενο στο ρ. **διὰ τὴν τοῦ πράγματος φύσιν:** συντάσσεται με το ‘εἶπεῖν’ κι ὄχι με το ‘παύσομαι λέγων’. **λέγων:** κατηγορηματική μτχ. **καὶ σὲ καὶ...τοὺς σπουδαιοτάτους:** δυο αιτιατικές, η πρώτη αντωνυμίας, η δεύτερη έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, οι οποίες λειτουργούν ως υποκείμενα στο απαρέμφατο ‘προσθήσειν’. Τα δυο ‘καί’ δεν είναι συνδετικά, ἀλλὰ προσθετικά, ‘τόσο εσύ, όσο και οι πιο σημαντικοί ἀπὸ τους φίλους σου’. **ὁπὸς’ ἂν βούλησθε:** αναφορική – υποθετική πρόταση του ποσού με Υποτακτική. Δημιουργεί ένα υποθετικό λόγο του προσδοκωμένου με απόδοση το ‘προσθήσειν’. **προσθήσειν:** ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο ‘οἶμαι’. **τοῖς εἰρημένοις:** έναρθρη μτχ., δοτική καθαρή της ‘συμμετοχής’ στο ‘προσθήσειν’. **κατὰ μικρὸν προΐων:** ‘επειδὴ μακρηγόρησα λίγο πε-

ρισσότερο'. **ἔλαθον ἑμαυτὸν...ἐξοκείλας**: 'διέφυγε από την προσοχή μου ότι βγήκα εκτός ορίων'. **οὐκ εἰς ἐπιστολῆς συμμετρίαν**: 'ὄχι ὅσον αφορά την ισομέρεια στο περιεχόμενο της ἐπιστολῆς', δηλ. τα θέματα που εξετάζει να είναι ισομερώς κατανοημένα. Η γενική 'ἐπιστολῆς' είναι υποκειμενική. **ἀλλ' εἰς λόγου μῆκος**: 'ἀλλὰ ὅσον αφορά την χρονική διάρκεια της ομιλίας μου', αναφερόμενος στην συνολική έκταση της συγκεκριμένης ἐπιστολῆς. Η γενική 'λόγου' υποκειμενική.

(14) Οὐ μὴν ἀλλὰ: 'Σε κάθε περίπτωση όμως'. **καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων**: γενική ἀπόλυτη, ἐναντιωματική μτχ. **οὐ παραλείπτεον ἐστὶ**: ἀπρόσωπη σύνταξη του ρηματικού επιθέτου 'παραλείπτεος, -α, -ον'. **τὰ περὶ τῆς πόλεως**: 'τὰ σχετικά με την πόλη της Ἀθήνας', το ἄρθρο μετατρέπει τον εμπρόθετο σε ουσιαστικό στο γένος, στον αριθμό και στην πτώση του, και τον καθιστὰ αντικείμενο στο ἀπρόσωπο ρ. Ὡς προσωπική η σύνταξη θα ήταν 'οὐ παραλείπτεα εἰσὶ τὰ περὶ τῆς πόλεως'. **ἀλλὰ πειρατέον**: ἐπίσης ἀπρόσωπη σύνταξη του ρηματικού επιθ. με ενν. το 'ἐστὶ'. **παρακαλέσαι σε**: το ἀπαρέμφατο εἶναι υποκείμενο στην ἀπρόσωπη σύνταξη του ρηματικού, και η αιτιατική της αντων. εἶναι αντικείμενο στο ἀπαρέμφατο. **πρὸς τὴν οἰκειότητα καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῆς**: 'προκειμένου για μια φιλία και μια συνεργασία μ' αὐτήν', η γενική εἶναι αντικειμενική. **πολλοὺς**: κατηγορούμενο. **εἶναι**: αντικείμενο στο ρ. 'οἶμαι'. **τοὺς ἀπαγγέλλοντας καὶ λέγοντας**: ἑναρθρες μτχχ. ὡς υποκείμενα του ἀπαρεμφάτου 'εἶναι'. **τὰ δυσχερέστατα**: 'τις πιο προσβλητικές λέξεις', σύστοιχο αντικείμενο στις δυο προηγούμενες μτχχ. **τῶν...εἰρημένων**: ἑναρθη μτχ. ὡς γενική διαιρετική. **προστιθέντας**: ενν. πάλι το ἄρθρο 'τούς'· ἴδια μτχ. με τις δυο προηγούμενες ἑναρθρες.

(15) εἰ...ψέγοις: υποθετικό πρόταση με ευκτική και με ἀπόδοση την δυνητική ευκτική που προηγείται. Ευθύς υποθετικός λόγος που δηλώνει μια 'ἀπλή σκέψη'. **τὸν μὲν δῆμον τὸν ἡμέτερον**: 'την δημοκρατική παράταξη στην Ἀθήνα'. **ὅτι...πείθεται**: φαινομενικά ειδική πρόταση, ἐνὼ στην οὐσία εἶναι αιτιολογική. **τοῖς διαβάλλουσιν**: 'στοὺς συκοφάντες', ἑναρθη μτχ. ὡς δοτική καθαρὴ της 'συμμετοχῆς'. **αὐτὸς δὲ φαίνοιο**: ἐπίσης υποθετική πρόταση με ενν. τον σύνδεσμο 'εἰ' λόγω των συνδέσμων 'μὲν ~ δέ'. **πιστεύων**: κατηγορηματική μτχ. **τοῖς...ἔχουσιν**: ἑναρθη μτχ. ὡς δοτική καθαρὴ της 'συμμετοχῆς'. **τὴν τέχνην ταύτην**: δηλ. την τέχνη του δημαγωγού. **καὶ μὴ γινώσκεις**: τρίτη υποθετική πρόταση στην σειρά συνδεδεμένη με την προηγούμενη μέσω του 'καί'. **ὥς...ἐπιδεικνύουσιν**: ειδική πρόταση, αντικείμενο στην μτχ. 'γινώσκεις'. Ὡς υποκείμενο στο ρ. ἐννοούνται 'οἱ διαβάλλοντες οἱ συκοφάντες'. **ὅσῳ περ ἄν...ἀποφαίνωσιν**: αναφορική επιρρηματική πρόταση του ποσού με ὑπόθεση διότι ἐκφέρεται με ὑποτακτική συν τον αοριστολογικό 'ἄν'. Ὑποκείμενο στο ρ. 'ἀποφαίνωσι' ὁμοίως 'οἱ διαβάλλοντες'. Ὡς ἀπόδοση στην ὑπόθεση λειτουργεῖ η ειδική πρόταση. **τὴν πόλιν**: αντικείμενο στο ρ. 'ἀποφαίνωσιν'. **εὐαγωγότεραν**: κατηγορούμενο στην μτχ. 'οὔσαν'. **οὔσαν**: κατηγορηματική μτχ. ἢ ἄλλως κατηγορούμενο του ἀποτελέσματος στο 'πόλιν'. **τοσοῦτω**: δοτική επιρρ. του μέτρου ἢ ποσού. **σοι**: δοτική προσωπική – ηθική. **συμφερόντως ἔχουσιν**: κατηγορηματική μτχ. Ὁ Ἰσοκρ. στην οὐσία ἐπιτίθεται στους ἐκπροσώπους της ἀντί-Μακεδονικῆς παράταξης, διότι με την καταγγελτική ρητορική τους φέρνουν στην Ἀθήνα τα ἀκριβῶς ἀντίθετα ἀποτελέσματα και λειτουργοὺν ἐν ἀγνοία τους ὡς 'πράκτορες' των συμφερόντων του Φιλίππου. **αὐτὴν**: sc. 'τὴν Ἀθήνα', αντικείμενο στο ρ. **οἷ...ῶντες**: ἑναρθη μτχ. ὡς υποκείμενο στο ρ. 'διαπράττονται'. **οἷοί τ'**: 'κατηγορούμενο'. **μηδὲν ἀγαθὸν**: η αντωνυμία εἶναι σύστοιχο αντικείμενο στο 'ποιῆσαι', και το ἄναρθρο ἐπίθετο εἶναι κατηγορ. προσδ. του ἀποτελέσματος. **ποιῆσαι**: συμπερασματικό ἀπαρέμφατο στην ἐκφραση 'οἷοί τ' ὄντες'. Η σειρά των λέξεων: 'οἱ ὄντες οἷοί τ' ποιῆσαι μηδὲν ἀγαθὸν αὐτοὶ που δὲν ἔχουν καμία δυνατότητα να κάνουν κάτι που να εἶναι καλὸ'. **διαπράττονται τοῖς λόγοις**: 'ἐπιτυγχάνουν με την ομιλία τους', η δοτική του μέσου – ὁρ-

γάνου. **ὅτι ἂν βουλευθῶσιν:** αναφορική – υποθετική πρόταση, αντικείμενο στο ρ. ‘διαπράττονται’. **ἦ:** ‘ὄντως – πράγματι’. **σέ:** υποκείμενο στο ‘ἀποτυχεῖν’. **προσθήκει:** ‘ταιριάζει – αρμόζει’, απρόσωπο ρ. **τὸν...ἄν... δυνάμενον:** ἐναρθρη μτχ. ως παραθέση στην αντων. ‘σέ’. Με την προσθήκη του δυνητικού ‘ἄν’ αντιστοιχεί σε δυνητική ευκτική και αναλύεται σε αναφορική πρόταση: ‘ὅς ἂν δύναιο ο οποίος πιθανόν να μπορείς’. **πλείστ’:** σύστοιχο αντικείμενο στο ‘εὐεργετῆσαι’. **ἔργω:** δοτική του τρόπου. **εὐεργετῆσαι:** αντικ. στην μτχ. ‘δυνάμενον’. **μηδενὸς ἀποτυχεῖν παρ’ ἡμῶν:** η γενική είναι διαιρετική και το ἀπαρέμφατο είναι υποκείμενο στο απρόσωπο ρ. ‘προσθήκει’. Η συντακτική σειρά των λέξεων ὅλης της πρότασης: ‘ἡ προσθήκει μηδενὸς ἀποτυχεῖν παρ’ ἡμῶν σέ τὸν ἄν δυνάμενον εὐεργετῆσαι ἔργω πλείστα ὄντως ταιριάζει να μην αποτύχεις σε τίποτε στα ζητήματα που αφορούν εμάς στην Αθήνα, εὐὸ ο οποίος πιθανόν μπορείς να προσφέρεις εμπράκτως πολλές ευεργεσίες’. Όλη η παράγραφος 15 βασίζεται στον εξής συλλογισμό:

1. Ο Φίλιππος συμπεριφέρεται παράδοξα (ἂν ἄτοπον ποιοίης)
2. 1^{ον} κατηγορεῖ τους Αθηναίους ότι ἐμπιστεύονται τους ρήτορες που τον συκοφαντούν (τὸν μὲν δῆμον... τοῖς διαβάλλουσιν).
3. ἐνὼ ο ἴδιος στην χώρα του ἐμπιστεύεται ὅσους συκοφαντούν τους Αθηναίους (αὐτὸς δὲ φαίνοιο...ἔχουσιν).
4. 2^{ον} δεν κατανοεῖ ὅτι οἱ συκοφάντες στην Αθήνα δρουν προς το συμφέρον του (καὶ μὴ γινώσκεις...αὐτὴν ἐπιδεικνύουσιν)
5. διότι αν αυτοὶ με τα λόγια μπορούν να συμπαρασύρουν τα πλήθη, τότε ο ἴδιος με τα ἔργα μπορεί περισσότερο (Εἰ γὰρ οἱ μὴδὲν ἀγαθὸν...μηδενὸς ἀποτυχεῖν παρ’ ἡμῶν)

Και προφανῶς τα ἔργα τα οποία υπαινίσσεται ο Ισοκρ. δεν είναι ἄλλα ἀπὸ την συνένωση των Ελλήνων ὑπὸ την ηγεσία του για μια ἐκστρατεία ἐναντίον των Περσών.

(16) **πρὸς μὲν τοὺς...κατηγοροῦντας:** ‘ἀπέναντι σ’ αὐτοὺς που κατηγοροῦν την πόλιν μας με επικριτικό τρόπο’. **ἐκείνους ἀντιτάττεσθαι:** ‘ἐκείνους πρέπει εμεῖς να ἀντιτάσσουμε’, η αντων. είναι αντικείμενο στο ἀπαρέμφατο, το οποίο είναι υποκείμενο στο ρ. ‘δεῖ’, και υποκείμενο του ἀπαρεμφάτου ἐνν. το ‘ἡμᾶς’. **τοὺς...λέγοντας καὶ τοὺς...φάσκοντας:** δυο ἐναρθρες μτχ. ως ουσιαστικά – παραθέσεις στην αντων. ‘ἐκείνους’. **πάντα τε ταῦτ’ εἶναι:** ‘ὅτι ὅλα αὐτὰ ἰσχύουν’, δηλ. οἱ κατηγορίες που ἀποδίδονται στην Αθήνα. Η γραφή αὐτή φαίνεται να εἶναι στους κδδ. G&E. Υπάρχει ὁμως και η ἀνάγνωση ‘πάντα τάναντί’ εἶναι’. **μήτε μείζον μήτ’ ἔλαττον αὐτὴν ἡδίκηκεναι:** ‘ὅτι αὐτὴ (:ἡ Αθήνα) δεν ἔχει διαπράξει οὔτε μικρὸ οὔτε μεγάλον παράπτωμα’, τα ἀναρθρα ἐπίθετα εἶναι σε θέση συστοίχων ἀντικειμένων στο ἀπαρέμφατο, η αντωνυμία εἶναι υποκείμενο του ἀπαρεμφάτου, και το ἀπαρέμφατο εἶναι ἀντικείμενο στην μτχ. ‘φάσκοντας’. Αὐτό που κάνει ἐδὼ ο Ισοκρ. εἶναι να ἀντιπαραθέτει στους επικριτές της Αθήνας δυο ομάδες ἐντελῶς ἀντίθετες, πρῶτον ἐκείνους που ἀποδέχονται ἐξ ολοκλήρου τις ὅποιες κατηγορίες ἀποδίδονται στην πόλιν, και δεύτερον ἐκείνους που τις ἀπορρίπτουν ολοσχερῶς. Ὅπως θα πει στην συνέχεια, και οἱ ἐκπρόσωποι και των δυο αὐτῶν ομάδων σφάλουν, διότι ὑποστηρίζουν ἀκραίες θέσεις. **οὐδὲν τοιοῦτον:** ‘κάτι που να εἶναι παρόμοιο’, δηλ. μια ἐκ των δυο προηγουμένων ἀκραίων ἀπόψεων. Το ‘οὐδὲν’ εἶναι σε θέση συστοίχου ἀντικειμένου στο ‘εἴποιμι’ ἀντὶ του ὀρθοῦ ‘οὐδένα λόγον’, και το ‘τοιοῦτον’ εἶναι κατηγορηματικός προσδιορισμός. **εἰ...τολμῶν:** υποθετική πρόταση με ευκτική και με ἀπόδοση την δυνητική ευκτική που προηγείται. **τῶν ἄλλων...νομιζόντων:** ‘ἐνὼ οἱ ὑπόλοιποι ἄνθρωποι...θεωροῦν’. **μηδὲ τοὺς θεοὺς:** ‘οὔτε και οἱ θεοί’, υποκείμενο στο ἀπαρέμφατο ‘εἶναι’. **ἀναμαρτήτους εἶναι:** το ἀναρθρο ἐπίθετο εἶναι κατηγορούμενο και το ἀπαρέμφατο εἶναι ἀντικείμενο στην μτχ. ‘νομιζόντων’. **αὐτὸς:** ‘ἐγὼ ο ἴδιος’, κατηγορηματικός προσδ. **ὥς...πεπλημμέληκεν:** ἐιδικὴ πρόταση ἀντικ. στο ‘λέγειν’. **οὐδὲν:** καταχρηστικῶς σε θέση συστοίχου ἀντικειμένου ἀντὶ του ὀρθοῦ ‘οὐδὲν πλημμέλημα’.

(17) **Οὐ μὴν ἄλλ’**: ὅπως στην §14. **χρησιμωτέραν οὐκ ἂν εὖροις**: sc. ‘πόλιν’. Το ἀναρθρο επίθετο είναι καταχρηστικῶς σε θέση αντικειμένου. Ἀν υπήρχε το ‘πόλιν’, τότε το επίθετο θα ήταν κατηγορ. προσδιορισμός ‘δεν εἶναι δυνατόν νὰ βρεῖς πόλη που νὰ εἶναι πιο ωφέλιμη’. **τοῖς Ἑλλησιν...τοῖς σοῖς πράγμασιν**: δυο δοτικές της ‘αναφοράς’ ἢ του ‘σε σχέση με’. **ᾧ...ἐστίν**: κύρια πρόταση. **ᾧ**: i.e. ‘τούτῳ’, δοτική ‘καθαρή’ ως συμπλήρωμα στην ἀπρόσωπη σύνταξη του ρηματικού επιθέτου ‘προσεκτέον ἐστίν τὸν νοῦν’. **τὸν νοῦν**: κανονικό αντικείμενο στην ἀπρόσωπη σύνταξη του ρηματικού επιθέτου. **Οὐ γὰρ μόνον συναγωνιζομένη**: συνημμ. μτχ. στο ενν. ‘ἡ πόλις’ ως υποκείμενο του ρ. Επιρρ., τροπική μτχ. ‘διότι ἡ Αθήνα ὄχι μόνο με το νὰ εἶναι σύμμαχος’. **ἀλλὰ καὶ...δοκοῦσα**: ομοίως συνημμ. μτχ. στο ενν. ‘πόλις’, επιρρ., τροπική, ‘ἀλλὰ καὶ μόνο με το νὰ δίνει την εντύπωση’.

(18) **τούς τε γὰρ...ὄντας**: ‘διότι ἐκείνους τους λαοὺς που βρίσκονται τὰρὰ ὑπὸ την κυριαρχία σου’, ἡ ἐναρθρη μτχ. αντικείμενο στο ‘κατέχοις’. **ῥᾶν ἂν κατέχοις**: ‘ευκολότερα εἶναι δυνατόν νὰ τους εξουσιάζεις’. **εἰ μηδεμίαν ἔχοιεν ἀποστροφὴν**: ‘αν πιθανόν δεν εἶχαν καμία ευκαιρία γιὰ ἀποστασία’. Ὅλος ο συλλογισμός του Ἰσοκρ. βασίζεται πάνω στον ἐπεξηγηματικό ‘γὰρ’ στην ἀρχή της περιόδου, διότι αὐτός καλεῖται νὰ ἐπεξηγήσει την ἀποψη που ἐξέφρασε στην προηγούμενη παράγραφο, πως δηλ. μια συμμαχία με την Αθήνα θα ἐξασφάλιζε στον Φίλιππο πολλά οφέλη (συναγωνιζομένη...δοκοῦσα μόνον). Ο συλλογισμός του ἐδῶ βασίζεται στην λογική πως αν ἡ Αθήνα εἶναι στο ἀντίπαλο στρατόπεδο του Φιλίππου, τότε ἐνδέχεται νὰ υποκινεῖ ἀποσχιστικές τάσεις στις ὑποτελεῖς στον Φίλιππο χώρες. **οὕς βουλευθείης**: αναφορική – υποθετική πρόταση ἰσοδύναμη με την υποθετική ‘εἰ βουλευθείης’. Εισάγει υποθετικό λόγο με ‘πραγματική’ ὑπόθεση, καὶ ως ἀπόδοση ἔχει την δυνητική ευκτική ‘ἂν καταστρέψαι’. **τῆς τοιαύτης εὐνοίας**: ‘καὶ με ποιά λογική δεν πρέπει νὰ ἐπιθυμῆς μια τέτοια καλή προσφορά’, ενν. ‘που θα σου προσφέρει μίας συμμαχία με την Αθήνα’. Ἡ γενική συντάσσεται ως ‘διαιρετική’ στο ἀπαρέμφατο ‘ὀρέγεσθαι’. Το γεγονός ὅτι στην ν.ε. ἀποδίδεται με αιτιατική, δεν σημαίνει ὅτι εἶναι ‘αντικείμενο’, γιατί ἡ κ.λ. ἐρμηνεία του ρ. ‘ἐπιθυμῶ τινός’ εἶναι ‘ἐκφράζω την ἐπιθυμία γιὰ κάτι ἀπὸ κάτι’. **δι’ ἧν**: sc. ‘εὐνοϊαν’, ‘ἐξ αἰτίας της οποίας προσφοράς’.

(19) **ὅσοι...μισθοῦνται καὶ...δαπανῶσιν**: τυπικά αναφορική πρόταση, ὁμως ουσιαστικά εἶναι πλάγια ἐρώτηση λόγῳ της παρουσίας του ρ. ψυχικούς πάθους ‘θαυμάζω’, στο οποίο λειτουργεῖ ως αντικείμενο, ‘ἀπορῶ πόσοι...μισθώνουν καὶ...δαπανοῦν’. **τῶν...ἐχόντων**: ἐναρθρη μτχ. ως γενική διαιρετική. **τὰ...στρατόπεδα**: αιτιατική, αντικείμενο στο ‘μισθοῦνται’. **τῶν ξενιτευομένων**: ‘ἀπὸ ἐκείνους που υπηρετοῦν ως μισθοφόροι’, ‘ξενιτευόμεναι = υπηρετῶ ως μισθοφόρος’. Ἡ γενική εἶναι διαιρετική στην αιτιατική ‘τὰ στρατόπεδα’. **συνειδότες**: ‘αν καὶ γνωρίζουν καλὰ’, ἐναντιωματική μτχ. **πλείους**: i.e. ‘πλείονας’, αιτιατική ἀναρθρου επιθέτου ως καταχρηστικό αντικείμενο στα δυο ρρ. που ἀκολουθοῦν. **ἡδίκηκεν...ἡ σέσωκεν**: σε αττική σύνταξη με υποκείμενό τους τον πληθυντικό ‘τὰ στρατόπεδα’. ‘ἡ σέσωκεν’ εἶναι β’ ὅρος συγκρίσεως ἀπὸ το ‘πλείους’. **τῶν πιστευσάντων**: ἐναρθρη μτχ. ως γενική διαιρετική. **αὐτοῖς**: δοτική καθαρή, προσωπική. **τὴν δὲ πόλιν...μὴ πειρῶνται**: ἡ παρουσία του ‘δὲ’ καθιστᾷ την πρόταση ὅμοια με την πιο πάνω ‘ὅσοι...δαπανῶσιν’, δηλ. πλάγια ἐρώτηση. Το ρ. ‘πειρῶνται’ βρίσκεται σε Ὑποτακτική Ενεστώτα λόγῳ της ἀρνήσεως ‘μὴ’. **τὴν...πόλιν**: πειρῶνται: δηλ. ‘τὴν Αθήνα’. **τὴν...κεκτημένην**: ἐναρθρη μτχ. ως παράθεση στο ‘πόλιν’. **ἡ...σέσωκεν**: ἡ ἀναφορά εἶναι γιὰ τους δυο Περσικούς πολέμους.

(20) **ὅτι πολλοῖς...δοκεῖς**: ἐιδική πρόταση αντικείμενο στο ‘ἐνθυμοῦ’. Ἡ δοτική εἶναι προσωπική της ἀναφοράς ἢ του κρίνοντος προσώπου. **καλῶς βεβουλευσθαι**: ‘ὅτι πῆρες τις σωστές ἀποφάσεις’, το ἀπαρέμφατο εἶναι ἐιδικό, αντικ. στο ρ. **ὅτι δικαίως κέχρησαι Θεσσαλοῖς**: ‘σχετικά με το γεγονός ὅτι με δίκαιο τρόπο ἀντιμετώπισες τους

Θεσσαλούς', ειδική πρόταση ως προσδιορισμός της αναφοράς. Ο Ισοκρ. αναφέρεται στα γεγονότα του 344π.Χ., όταν ο Φίλιππος εισέβαλε στην Θεσσαλία και εξεδίωξε από την εξουσία όλους του τοπικούς τυράννους. Με την πράξη του αυτή πίστευε ότι θα κέρδιζε την συμπάθεια των υπολοίπων Ελλήνων 'ήλπιζε γάρ τούτους ἔχων συμμάχους καὶ τοὺς Ἑλληνας ῥαδίως εἰς εὖνοιαν προτρέψασθαι, Διόδ. 16,69,8'. **ἀνδράσιν οὐκ εὐμεταχειρίστοις:** το άναρθρο ουσιαστικό είναι παράθεση στο 'Θεσσαλοῖς', και το άναρθρο επίθετο είναι επιθ. προσδ. **στάσεως:** γενική διαιρετική. **περὶ ἡμᾶς:** sc. 'Αθηναίους'. **ἐπιστάμενον:** συνημμ. μτχ. αιτιολογική. **ὅτι...τυγχάνομεν:** ειδική πρόταση. **τὴν μὲν χώραν...τὴν δὲ δύναμιν:** δυο αιτιατικές με αντιθετική μεταξύ τους σύνταξη ως αντικείμενα στην μτχ. 'ἔχοντες'. **ὁμορον:** κατηγορούμενο του αποτελέσματος στις δυο προηγούμενες αιτιατικές, 'ὥστε ὁμορο εἶναι'.

(21) τὰς τῶν πόλεων: το άρθρο ουσιαστικοποιεί και άλλα ουσιαστικά στο δικό του γένος, πτώση και αριθμό. Εδώ μετατρέπει την γενική πληθυντικού σε αιτιατική, αντικείμενο στο ‘αίρειν’. τὰ...τοιαῦτα τῶν ἔργων: sc. ‘αίρειν τὰ τεῖχη τῶν πόλεων’, η έναρθρη αντωνυμία είναι υποκείμενο με απτική σύνταξη στο ‘ἔχει’, και η γενική είναι διαιρετική. ἀλλὰ καὶ τῶν τοιούτων: sc. ‘ἐργων’. τοῖς στρατοπέδοις: i.e. ‘τοῖς στρατιώταις’. ἦν ...δυνηθῆς: υποθετική πρόταση με υποτακτική, και με απόδοση την οριστική μέλλοντα ‘ἐπαινέσονται’. Ευθύς υποθ. λόγος που δηλώνει το προσδοκώμενο.

(22) **Δικαίως:** ‘με τους κανόνες του δικαίου – με δίκαιο τρόπο’. **ἂν μοι πιστεύοις:** ‘είναι δυνατόν να πιστέψεις σε μένα’, δυνητική ευκτική για το δυνατόν στο παρόν & μέλλον. **οἷς εἶρηκα:** αναφορική επιρρηματική πρόταση που λειτουργεί ως προσδιορισμός της αναφοράς, ‘ὅσον αφορά αυτά που ανέφερα’. Το αναφορικό είναι δοτική επιρρηματική της αναφοράς, και βρίσκεται σε έλξη. Κανονικά η δοτική ‘οἷς’ πρέπει να αναλυθεί σε <τούτοις ἃ>, όπου η δοτική της δεικτικής αντωνυμίας θα γίνει η δοτική της αναφοράς, και η αιτιατική του αναφορικού θα γίνει το σύστοιχο αντικείμενο του ‘εἶρηκα’. **κολακεύειν:** αντικείμενο στην μτχ. ‘εἰθισμένος’. **αὐτήν:** sc. ‘τὴν πόλιν’ **οὔτε εἰθισμένος..., ἀλλὰ... ἐπιτετιμηκώς:** δυο συνημμ. μτχχ., κατηγορηματικές στο ρ. ‘φανήσομαι’, οι οποίες μεταξύ τους συνδέονται αντιθετικά. **πλείστα πάντων:** ‘ἀλλὰ αντιθέτως θα φανῶ ὅτι ἔχω επικρίνει πάρα πολύ περισσότερα πράγματα συγκριτικά με όλους γενικά’. Το ‘πλείστα’ είναι σύστοιχο αντικείμενο καταχρηστικῶς στην μτχ. ἀντί του ορθοῦ ‘πλείστας ἐπιτιμήσεις’. Η γενική ‘πάντων’ είναι συγκριτική και μ’ αυτήν εννοείται ‘πάντων τῶν Ἀθηναίων’. **οὔτε... φερόμενος, ἀλλ’ ἄγνοούμενος... καὶ φθονούμενος:** τρεις κατηγορηματικές μτχχ. στο ρ. ‘φανήσομαι’. Η πρώτη συμπλέκεται με τις δυο επόμενες αντιθετικά, ενώ οι δυο δεύτερες μεταξύ τους παρατακτικά με τον ‘καί’. **εὖ... φερόμενος:** ‘εὖ φέρομαι = κρίνομαι – αντιμετωπίζομαι με καλὸ τρόπο’, ‘οὕτως ἀτυχῶς φέρομαι παρ’ αὐτοῖς, Ἰσοκρ. Παν.15 τόσο ἀσχημα αντιμετωπίζομαι ἀπὸ αὐτοῦς’. **παρὰ τοῖς πολλοῖς καὶ τοῖς... δοκιμάζουσιν:** δυο εμπρόθετοι προσδιορισμοί με τον δεύτερο στην θέση ουσιαστικού να ἔχει ἑναρθρη μτχ., ‘εἰκὴ δοκιμάζω = κάνω προσπάθειες στην τύχη’. **ὥσπερ σύ:** αναφορική επιρρ. πρόταση του τρόπου. **Πλήν:** ‘παρ’ ὅλα αυτά ὁμως’. **τοσοῦτον:** ‘τόσο πολὺ’. **ὅτι... οὕτως ἔχουσιν:** ειδική πρόταση ὡς ἐπὶρρ. της αναφοράς, ‘παρ’ ὅλα αυτά ὁμως τόσο πολὺ διαφέρουμε μεταξύ μας ὡς προς το γεγονός ὅτι...’. **οὕτως ἔχουσιν:** i.e. ‘Ἀθηναῖοι’. **διότι προσποιούμαι... καὶ... ὀρῶσιν:** δυο αιτιολογικές προτάσεις που βρίσκονται σε συντακτική αντιστοίχιση με τον πιο πριν εμπρόθετο ἐπὶρρ. προσδ. της αιτίας ‘διὰ τὴν δύναμιν’. **αὐτῶν:** γεν. συγκριτική. **πλείους:** i.e. ‘πλείονας’, αντικ. στο ‘ὀρῶσιν’. **βουλομένους:** συνημμ. μτχ., κατηγορηματική στο ‘πλείους’. **ἢ σφίσιν αὐτοῖς:** β’ ὅρος συγκρίσεως με τον α’ ὅρο να εἶναι η δοτική ‘ἐμοί’.

(23) **ῥάδιον εἶναι**: απρόσωπη έκφραση, αντικ. στο ρ. **τὴν δόξαν...διαφεύγειν**: το ουσιαστικό είναι υποκείμενο στο απαρέμφατο, και το απαρέμφατο είναι υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση, ‘διαφεύγω τὴν δόξαν = απομακρύνομαι από μία φήμη – φημολογία’. **παρ’ αὐτοῖς**: sc. ‘Ἀθηναίοις’, ο εμπρόθετος συντάσσεται με την αναφορική πρόταση, ‘τὴν φημολογία τὴν ὁποίαν ἔχουμε ἐκ μέρους τους’. **αὐτὴν**: sc. ‘τὴν δόξαν’. **ἀνάγκη**: i.e. ‘ἐστί’. :

(24) **ὅ,τι δεῖ πλείω λέγειν**: φαινομενικά αναφορική πρόταση, ουσιαστικά πλάγια ερώτηση, αντικείμενο στο ρ. **πλείω**: αντί για ‘πλείονα’, αιτιατική ουδετέρου πληθυντικού αριθμού, σύστοιχο αντικείμενο στο ‘λέγειν’. **τοσοῦτον**: αντικείμενο επίσης στο ‘λέγειν’. **ὅτι καλόν ἐστιν**: ειδική πρόταση, επεξήγηση στο ‘τοσοῦτον’. **τὴν βασιλείαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν**: υποκείμενα στο απαρέμφατο ‘παρακαταθέσθαι’. **τῇ...εὐνοίᾳ**: δοτική καθαρή της συμμετοχής. **τῶν Ἑλλήνων**: γενική υποκειμενική.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

(1) Ξέρω καλά ότι όλοι έχουν συνηθίσει να είναι περισσότερο ευγνώμονες σ’ αυτούς οι οποίοι εγκωμιάζουν παρά σ’ εκείνους οι οποίοι δίνουν συμβουλές, πόσο μάλλον αν κάποιος χωρίς να του έχει ζητηθεί κάνει κάτι τέτοιο. Και αν δεν συνέβαινε εγώ να σε παρότρυνα και στο παρελθόν με πολύ καλή διάθεση εξ αιτίας ποιών ενεργειών φαινόσουν σε εμένα ότι είναι δυνατόν να πραγματοποιήσεις αυτά που είναι ταιριαστά ιδιαίτερας σ’ εσένα, ίσως δεν θα επιχειρούσα τώρα να λέω την γνώμη μου σχετικά με αυτά που σου έχουν συμβεί.

(2) Επειδή λοιπόν τότε πήρα την απόφαση να ασχοληθώ σοβαρά με τα δικά σου ζητήματα τόσο για χάρη της πόλεως της δικής μου, αλλά και για χάρη των υπολοίπων Ελλήνων, θα ήταν ντροπιαστικό, αν φαινόμουν σ’ εσένα ότι για πράγματα λιγότερο σημαντικά σου είχα δώσει συμβουλές, ενώ για πράγματα περισσότερο επείγοντα δεν ανέφερα απολύτως τίποτε, και μάλιστα παρά το γεγονός ότι γνωρίζω ότι εκείνα ήσαν σχετικά με την υστεροφημία σου, ενώ αυτά εδώ είναι σχετικά με την σωτηρία σου, για την οποίαν έδωσες την εντύπωση σε όλους όσοι άκουσαν τις προσβολές που λέχθηκαν για σένα, ότι αδιαφορείς.

(3) Ο καθένας έχει γνωρίσει ότι εσύ διακινδυνεύεις περισσότερο με πάθος και ένταση, απ’ ό,τι με τρόπο που ταιριάζει σε βασιλιά, και ότι πιο πολύ ενδιαφέρεσαι εσύ για τους επαίνους αναφορικά με την ανδρεία, παρά για το συνολικό εύρος των ζητημάτων σου. Είναι όμως στον ίδιο βαθμό κακό, έστω κι αν οι εχθροί βρίσκονται παντού στον περίγυρο, εσύ να μη ξεχωρίζεις από τους υπόλοιπους, και παρά το γεγονός ότι δεν παρέστη κάποια ιδιαίτερη ανάγκη, εσύ να θέσεις τον εαυτό σου σε τέτοιες στρατιωτικές επιχειρήσεις, στην διάρκεια των οποίων ακόμη κι αν κατόρθωνες κάτι, δεν θα είχες πραγματοποιήσει τίποτε το σημαντικό, ενώ αν σκοτωνόσουν, τότε θα κατέστρεφες όλη την καλή τύχη που τώρα έχεις.

(4) Πρέπει να μη θεωρείς όλους γενικώς τους θανάτους στις μάχες ως τιμητικούς αλλά να πιστεύεις ότι οι θάνατοι για την υπεράσπιση της πατρίδας και των γονέων και των παιδιών είναι άξιες επαίνων, ενώ οι θάνατοι που ζημιώνουν όλα αυτά και προσβάλλουν τις ενέργειες που έχουν πιο πριν κατορθωθεί είναι ντροπιαστικοί και να τους αποφεύγεις με την εντύπωση ότι γίνονται αιτίες για μεγάλη δυσφήμιση.

(5) Πιστεύω όμως ότι σε συμφέρει να μιμείσαι τις πόλεις, δηλ. με ποιόν τρόπο οργανώνουν τα σχετικά ζητήματα με τους πολέμους. Διότι όλες γενικώς, όταν στέλνουν προς τα έξω ένα στρατιωτικό σώμα, συνηθίζουν το κοινωνικό σύνολο αλλά και το συμβουλευτικό όργανο για τις παρούσες υποθέσεις να το εντάσσουν σε πλαίσιο ασφάλειας. Γι’ αυ-

τό λοιπόν συμβαίνει, αν παρουσιαστεί ένα ατυχές γεγονός, να μη καταστρέφεται επί πλέον και ισχύς τους, αλλά να μπορούν να αντέχουν πολλές ατυχίες και να αναρρώνουν εκ νέου οι ίδιες οι πόλεις από αυτές.

(6) Αυτό ακριβώς πρέπει κι εσύ να εξετάζεις, και τίποτε να μη θεωρείς ως αγαθό που να είναι σημαντικότερο από την σωτηρία σου, και για να διαχειρίζεσαι ανάλογα με τις συνθήκες τις νίκες που παρουσιάζονται, αλλά και για να μπορείς να διορθώνεις τις ατυχίες που συμβαίνουν. Και είναι δυνατόν να δεις ότι ακόμη και οι Λακεδαιμόνιοι φροντίζουν ιδιαιτέρως πολύ για την σωτηρία των βασιλέων τους, και ότι εγκαθιστούν τους πιο τιμημένους από τους πολίτες ως φρουρούς εκείνων των βασιλέων, στην αντίληψη των οποίων φρουρών είναι πιο ντροπιαστικό να μη αντιμετωπίσουν με αδιαφορία τον θάνατο εκείνων, παρά να πετάξουν τις ασπίδες τους.

(7) Όμως ούτε αυτά έχουν διαφύγει από την προσοχή σου, τα οποία συνέβησαν στον Ξέρξη, ο οποίος θέλησε να υποδουλώσει τους Έλληνες, και στον Κύρο ο οποίος αμφισβήτησε ένα βασιλικό αξίωμα. Ο Ξέρξης λοιπόν αν γνώρισε τόσο μεγάλες αποτυχίες σαν τις οποίες κανείς δεν γνωρίζει να έχουν συμβεί σε άλλους, επειδή προστάτευσε την ζωή του, και το βασιλικό του αξίωμα διетήρησε και στα παιδιά του το παρέδωσε και την Ασία έτσι ακριβώς οργάνωσε ώστε αυτή να μην είναι καθόλου λιγότερο φοβερή στους Έλληνες απ' ό,τι προηγουμένως.

(8) Και ο Κύρος όταν νίκησε το σύνολο της δύναμης του βασιλιά, και ο οποίος θα μπορούσε να γίνει κυρίαρχος όλων των εξελίξεων, για κανένα άλλο λόγο παρά μόνο εξ αιτίας της δικής του βιασύνης, όχι μόνο τον εαυτό του στέρησε από μία τόσο μεγάλη εξουσία, αλλά κι εκείνους που ακολούθησαν μαζί του στις πιο σοβαρές περιπέτειες τους έβαλε. Επίσης είναι δυνατόν να αναφέρω πάρα πολλούς οι οποίοι όταν έγιναν ηγέτες σε μεγάλες στρατιωτικές δυνάμεις, επειδή καταστράφηκαν από πριν, πολλές χιλιάδες οδήγησαν στην καταστροφή μαζί με τον εαυτό τους.

(9) Αυτά λοιπόν έχοντας κάποιος στον νου σου πρέπει να μην επιθυμείς την γενναιότητα που εμφανίζεται με παραλογισμό ασυλλόγιστο και με μία φιλοδοξία άκαιρη, ούτε πάλι ενώ υπάρχουν πολλοί συγκεκριμένοι κίνδυνοι στα βασιλικά καθεστώτα, να επιλέγεις για τον εαυτό σου άλλους κινδύνους που δεν επιφέρουν τιμή και οι οποίοι είναι πολεμικοί, ούτε επίσης να συναγωνίζεσαι με αυτούς που είτε επιθυμούν να εγκαταλείψουν την δυστυχισμένη τους ζωή, είτε έχουν επιλέξει τυχαία κινδύνους για χάρη μιας μεγάλης αμοιβής από μισθοφορική υπηρεσία.

(10) ούτε να επιθυμείς τέτοιου είδους δόξα, την οποίαν συναντούν πάρα πολλοί ανάμεσα στους Έλληνες και τους βαρβάρους, αλλά μια τόσο μεγάλου μεγέθους, την οποίαν αποκλειστικά εσύ είναι δυνατόν να μπορέσεις να αποκτήσεις ανάμεσα στους ζωντανούς. Ούτε πάλι να προτιμάς ιδιαιτέρως τις τέτοιου είδους αρετές στις οποίες συμμετέχουν οι αφελείς άνθρωποι, αλλά εκείνες στις οποίες κανείς κακός άνθρωπος δεν είναι δυνατόν να πάρει μέρος.

(11) ούτε να κάνεις πολέμους που δεν επιφέρουν δόξα και είναι συγχρόνως και επίπονοι, ενώ αντιθέτως είναι δυνατόν να διεξάγεις πολέμους τιμητικούς και εύκολους, κι ούτε να κάνεις πολέμους εξ αιτίας των οποίων απ' ενός τους φίλους σου θα φέρεις σε κατάσταση λύπης και αγωνίας, ενώ απ' ετέρου τους αντιπάλους σου θα τους κάνεις να έχουν πολλές ελπίδες, σαν κι αυτές που προσφάτως τους προσέφερες· αλλά τα βαρβαρικά φύλα εναντίον των οποίων τώρα διεξάγεις πόλεμο, για τόσο χρονικό διάστημα θα σου είναι αρκετό να τα εξουσιάζεις, όσο ώστε να διασφαλίσεις την δική σου χώρα, και τον βασιλιά ο οποίος τώρα αποκαλείται ως 'μέγας' θα επιχειρήσεις να καθαιρέσεις, για να κάνεις και την δική σου φήμη μεγάλη αλλά και να υποδείξεις στους Έλληνες εναντίον τίνος πρέπει να πολεμούν.

(12) Όμως πριν από πολύ καιρό θα ήταν δυνατόν να επιχειρούσα ώστε να σου στείλω αυτές εδώ τις συμβουλές, έτσι ώστε αν τότε είχες πεισθεί, να μην έπεφτες σε τέτοιου είδους κίνδυνο, ενώ αν πάλι δεν είχες πεισθεί, να μη φαινόμουν εγώ ότι συμβουλεύω τα ίδια ακριβώς πράγματα με εκείνα που έχουν ήδη γίνει γνωστά από όλους εξ αιτίας του ατυχήματος, αλλά το γεγονός που συνέβη να μαρτυρούσε ότι τα λόγια τα οποία έχουν λεχθεί από εμένα γι' αυτά τα ζητήματα είναι σωστά.

(13) Αν και μπορώ να πω πολλά εξ αιτίας των χαρακτηριστικών του θέματος, θα σταματήσω να μιλώ. Γιατί νομίζω ότι τόσο εσύ όσο και οι πιο σημαντικοί από τους φίλους σου εύκολα, όσα τυχόν θέλετε θα προσθέσετε σ' αυτά που έχουν ήδη λεχθεί. Κοντά σ' αυτά όμως φοβάμαι την ανεπικαιρότητα. Διότι επειδή μακρηγόρησα λίγο περισσότερο, μου διέφυγε ότι βγήκα εκτός ορίων όχι όσον αφορά την ισομέρεια στα θέματα της επιστολής, αλλά όσον αφορά την χρονική διάρκεια της ομιλίας μου.

(14) Όμως σε κάθε περίπτωση έστω κι αν όλα αυτά βρίσκονται σ' αυτήν την κατάσταση, δεν πρέπει να παραλειφθούν τα σχετικά με την πόλη της Αθήνας, αλλά αντιθέτως πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια να σε παροτρύνω για μια φιλία και μια συνεργασία μ' αυτήν. Διότι νομίζω ότι είναι πολλοί εκείνοι οι οποίοι διαδίδουν και λένε όχι μόνο τις πιο προσβλητικές εκφράσεις από αυτές που έχουν λεχθεί από εμάς για σένα, αλλά και οι οποίοι προσθέτουν και από μόνοι τους. Σ' αυτούς δεν είναι λογικό να έχεις στραμμένο τον νου σου.

(15) Διότι είναι πιθανόν κάνεις κάτι παράδοξο, εάν κατηγορείς την δική μας δημοκρατική παράταξη για το γεγονός ότι υπακούει στους συκοφάντες, ενώ εσύ αντιθέτως φαίνεσαι να εμπιστεύεσαι εκείνους που έχουν αυτήν την τεχνική, και δεν αντιλαμβάνεσαι ότι όσο πιο εύκολα επηρεαζόμενη από τους τυχαίους ομιλητές εμφανίζονται οι συκοφάντες την πόλη μας, τόσο περισσότερο προς το συμφέρον σου την παρουσιάζουν να είναι. Διότι εάν αυτοί που είναι ανίκανοι να προσφέρουν οποιαδήποτε καλή υπηρεσία στην Αθήνα, μπορούν να επιτύχουν με τις ομιλίες τους ό,τι τυχόν επιθυμήσουν, σίγουρα ταιριάζει εσύ που πιθανόν μπορείς να εμπράκτως να προσφέρεις τις μεγαλύτερες ευεργεσίες, να μην αποτύχεις σε τίποτε από τις δικές μας υποθέσεις.

(16) Και νομίζω ότι πρέπει απέναντι σ' εκείνους που κατηγορούν την πόλη μας με επικριτικό τρόπο, να αντιτάσσουμε και εκείνους που λένε ότι όλα αυτά ισχύουν αλλά και εκείνους που ισχυρίζονται ότι αυτή δεν έχει διαπράξει κανένα αδίκημα ούτε σημαντικό ούτε ασήμαντο. Γιατί εγώ δεν είναι δυνατόν πω τίποτε κάτι παρόμοιο. Διότι πιθανόν να ντραπώ, αν τολμήσω να πω, ενώ οι υπόλοιποι άνθρωποι θεωρούν ότι ούτε οι θεοί δεν είναι χωρίς λάθη, ότι η πόλη μας ποτέ δεν έκανε κανένα παράπτωμα.

(17) Σίγουρα όμως αυτό εδώ μπορώ να πω γι' την πόλη μας, ότι δηλ. δεν είναι δυνατόν να βρεις πόλη που να είναι πιο χρήσιμη ούτε για τους Έλληνες ούτε όμως και για τις δικές σου υποθέσεις, και σ' αυτό ακριβώς πρέπει να έχεις στραμμένη την προσοχή σου. Διότι αυτή είναι δυνατόν να γίνει αιτία για πολλά καλά πράγματα όχι μόνο με το να είναι σύμμαχος, αλλά και μόνο με το να δίνει την εντύπωση μιας φιλικής σχέσης.

(18) διότι έτσι και εκείνους που τώρα βρίσκονται υπό την κυριαρχία σου, είναι δυνατόν να εξουσιάζει ευκολότερα, αν εκείνοι πιθανόν δεν έχουν καμία ευκαιρία για αποστασία, αλλά και από τους βαρβάρους όποιους αν θελήσεις γρηγορότερα είναι δυνατόν να τους καταστρέψεις. Και πράγματι με ποιά λογική δεν πρέπει εσύ πρόθυμα να επιθυμείς μια τέτοιου είδους προσφορά, εξ αιτίας της οποίας όχι μόνο την εξουσία που τώρα έχεις με ασφάλεια θα διατηρήσεις, αλλά και άλλη αρκετά μεγαλύτερη χωρίς κινδύνους θα προσθέσεις;

(19) Και απορώ πόσοι από αυτούς που έχουν στρατιωτικές δυνάμεις μισθώνουν σύνολα από μισθοφόρους στρατιώτες κι πολλά χρήματα δαπανούν, παρά το γεγονός ότι γνωρίζουν πολύ καλά ότι αυτά τα σύνολα περισσότερους ανάμεσα σ' εκείνους που πίστεψαν σ' αυτούς, τους έχουν αδικήσει παρά τους έχουν σώσει, ενώ αντιθέτως την πόλη αυτήν που έχει τόσο μεγάλη δύναμη να μη προσπαθούν να την κάνουν σύμμαχο, η οποία τόσο ξεχωριστά κάθε μία από τις πόλεις, αλλά και συνολικά όλη την Ελλάδα πολλές φορές μέχρι τώρα έχει σώσει.

(20) Να θυμάσαι λοιπόν ότι σε πολλούς δίνεις την εντύπωση ότι έχεις πάρει τις σωστές αποφάσεις όσον αφορά το γεγονός ότι με δίκαιο τρόπο αντιμετώπισες τους Θεσσαλούς, αλλά και προς το συμφέρον εκείνων, οι οποίοι είναι άνδρες όχι εύκολοι στην αντιμετώπιση, αλλά φιλόδοξοι και γεμάτοι από αντιστάσεις. Πρέπει λοιπόν και απέναντι σε εμάς να επιχειρήσεις να γίνεις ίδιος, διότι γνωρίζεις καλά ότι την γεωγραφική έκταση οι Θεσσαλοί ενώ την στρατιωτική δύναμη εμείς συμβαίνει να την έχουμε κοντά σου, την οποίαν με κάθε τρόπο ζήτα να πλησιάσεις.

(21) Συνεπώς είναι πολύ καλύτερο να κυριεύεις την καλή διάθεση των πόλεων, παρά τα τείχη τους. Διότι τα τέτοιου είδους από τα έργα δεν επιφέρουν μόνο το μίσος, αλλά αποδίδουν και την ευθύνη γι' αυτά τα έργα στα στρατεύματα. Αν λοιπόν κατορθώσεις να αποκτήσεις τις φιλίες και τις καλές διαθέσεις, όλοι να επαινέσουν την λογική σου.

(22) Σύμφωνα με τους κανόνες του δικαίου είναι δυνατόν να πιστέψεις σε μένα όσον αφορά αυτά τα οποία ανέφερα σχετικά με την πόλη. Διότι θα αποδειχθώ πως ούτε είμαι συνηθισμένος να κολακεύω αυτήν με τις ομιλίες μου, αλλά αντιθέτως ότι έχω επικρίνει πολύ περισσότερα πράγματα συγκριτικά με όλους γενικά τους πολίτες, και πως ούτε αντιμετώπιζομαι με καλό τρόπο από τους περισσότερους και από εκείνους που κάνουν προσπάθειες στην τύχη, αλλά αντιθέτως ότι περιθωριοποιούμαι από αυτούς και μισούμαι όπως κι εσύ. Παρ' όλα αυτά όμως τόσο πολύ διαφέρουμε μεταξύ μας ως προς το γεγονός ότι αυτήν την γνώμη έχουν απέναντι σε εσένα εξ αιτίας της δυνάμής σου και της επι-

τυχίας σου, ενώ απέναντι σε εμένα για τον λόγο ότι εμφανίζομαι να πιστεύω κάτι καλύτερο συγκριτικά με εκείνους, και βλέπουν ότι περισσότεροι θέλουν να συζητούν μαζί μου, παρά μ' αυτούς τους ίδιους.

(23) Θα ήθελα όμως σε εμάς τους δυο με τον ίδιο τρόπο να είναι εύκολο να απομακρυνθούμε από την φήμη την οποίαν έχουμε εκ μέρους των Αθηναίων. Αλλά όμως τώρα εσύ αν θελήσεις, εύκολα θα την εξαλείψεις αυτήν, ενώ σ' εμένα υπάρχει η ανάγκη τόσο εξ αιτίας του γήρατος όσο και εξ αιτίας πολλών άλλων λόγων να είμαι ικανοποιημένος με αυτά που υπάρχουν.

(24) Δεν γνωρίζω για ποιόν λόγο πρέπει να μιλήσω περισσότερο, παρά μόνο τόσο, ότι δηλ. είναι ωφέλιμο το βασιλικό καθεστώς και η επιτυχία που υπάρχει σε εσάς, να προστεθεί στην καλή διάθεση των Ελλήνων.